

„Obrázky sú veľmi dôležité a bez nich je text osamotený. Teraz sa odpútam od detí a spomeniem nás, dospelých. Kolkokrát si siahneme po knihe kvôli zaujímavému, vtipnému, výtvarne hodnotnému prebalu a keď ju potom otvoríme a je tam pozoruhodný titulný dvojlist, poteší nás. Obrázok je rovnocenný partner textu, lebo ho môže ešte umocniť a obohatiť, alebo mu môže prstrihnúť krídla. Aj to sa stáva.“

Rozhovor s ilustrátorkou Janou Kiselovou-Sitekovou, ocenenou Plaketou BIB za ilustrácie ku knižke Milana Rúfusa Anjeličku, môj strážničku, nájdete na strane 11.

KNIŽNÁ REVUE

www.litcentrum.sk

Z OBSAHU

- 03 Richard David PRECHT: Kto som?
- 04 Ladislav CHUDÍK-Ján ŠTRASSER: Žijem nadstavený čas
Rafał WOJĄCZEK: Listy mŕtvemu
- 05 Ivan SZABÓ: Smiech a slzy Tatra revue
Slávka KOLENIČOVÁ: Nádej stratených duší
Katarína KUCBELOVÁ: Malé veľké mesto
Peter VRLÍK – Peter MIŠÁK: Povesti z Liptova
Dominik DÁN: Noc temných klamstiev
- 08 Ludmila ULICKÁ: Daniel Stein, tlmočník
- 10 Kníhkupectvo Eurobooks
- 12 Rozhovor s Milanom LASICOM

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

BENELIBRI MODRA
DUKELSKÁ 1, 900 01 MODRA
TEL.: 033/647 44 44

Slovenské:

1. E. Urbaníková: Všetko alebo nič. Príbeh pokračuje – Evitapress
2. A. Adamová: Pavučinové pančušky – Evitapress
3. J. Heriban: Posadnutosť – Herial

Zahraničné:

1. S. Meyerová: Úsvit – Tatran
2. R. Byrneová: Tajomstvo – Ikar
3. K. Edwardsová: Strom v srdci – Tatran

KNÍHKUPECTVO LB-STORY MALÝ PRINC
HVIEZDOSLAVOVA 41, 953 00 ZLATÉ MORAVCE
TEL.: 037/642 2095

Slovenské:

1. E. Urbaníková: Všetko alebo nič. Príbeh pokračuje – Evitapress
2. D. Dán: Noc temných klamstiev – Vydavateľstvo Slovart
3. S. Koleničová: Nádej stratených duší – Ikar

Zahraničné:

1. S. Meyerová: Úsvit – Tatran
2. P. Cronwellová: Doktorka Scarpettová – Ikar
3. A. Christie: Vražda je hračka – Slovenský spisovateľ

SMIŽANSKÁ ANNA, KNÍHKUPECTVO SB
ŠAĎARIKOVO NÁMESTIE, 052 01 SPIŠSKÁ NOVÁ VES
TEL.: 053/442 2151

Slovenské:

1. J. Rozner: Sedem dní do pohrebu – Marenčin PT
2. N. Tanská: Zajtra ideme do školy – Buvik
3. E. Javorovičová: Čimčarara, čim – Matys

Zahraničné:

1. R. Mannová: Rabinova dcera – Jota
2. P. Kosatík – M. Kolář: Jan Masaryk – pravdivý príbeh – Mladá fronta
3. F. Cinger: Arnošt Lustig – zadním vchodem – Mladá fronta

Národné osvetové centrum, Literárne informačné centrum, obec Budmerice a časopis Dotyky

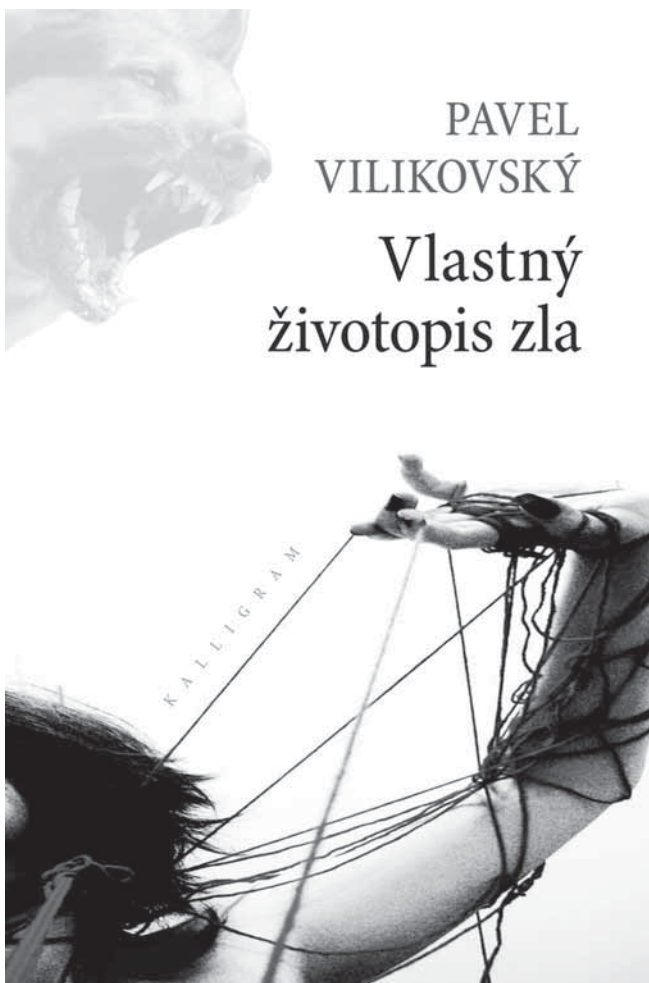
vyhlasujú 1. ročník básnickej súťaže

Cena Rudolfa Fabryho

Súťaž je určená autorom poézie do 35 rokov, ktorí dosiaľ knižne samostatne nepublikovali dielo umeleckej literatúry. Do súťaže možno poslať maximálne 10 básnických textov v súhrnnom rozsahu max. 180 veršov. Súťažné práce v troch exemplároch spolu s menom, adresou a dátumom narodenia zasielajte poštou, nie doporučene, na adresu: DOTYKY, Laurinská 2, 811 01 Bratislava, alebo e-mailom na: dotyky@stonline.sk. Obálku, alebo e-mail treba označiť **Cena Rudolfa Fabryho**. Texty sa autorom nevracajú.

Uzavierka súťaže je 5. novembra 2009.

Súťažné práce posúdi trojčlenná odborná porota, ktorú vymenujú organizátori. Slávnostné vyhodnotenie a odovzdávanie cien sa uskutoční koncom roka 2009 v DSS Budmerice.

Pavel Vilikovský

Vlastný životopis zla

Bratislava, Kalligram 2009

Maister naratívnych štruktúr, autor, ktorého texty sú vždy literárnou udalosťou. Spisovateľ, ktorého tvorba nás oslovuje svojim intelektuálnym podkladom. Pavel Vilikovský. Platí toto konštatovanie aj v prípade jeho novej knihy?

Prózu *Vlastný životopis zla* označuje jej obálka za román v dvoch častiach. Čítanie Vilikovského textov nám ale vraví, že korektnšie by bolo uvažovať o ňom ako o juxtapozícii dvoch noviel, ktorých spojivom je permanentná konfrontácia epického hrdinu so zlom. So zlom mimo seba, so zlom v sebe.

Dve prózy, zaradené do knihy *Vlastný životopis zla*, sú pomenované pre kontext Vilikovského už desaťročia systematicky konštruovaného epického diela príznačne: *Krátka extrémna osamelosť Jozefa K.* a *Dlhá extrémna osamelosť Márie M.* Oba príbehy sú späté s Vilikovského novelou *Extrémna osamelosť* (1989). A oba nadväzujú na Kafkove prózy.

Príbeh prvý, *Krátka extrémna osamelosť Jozefa K.*, nie je len pútavým rozprávaním o človeku, s ktorým sa hrajú dejiny uprostred prekárania dvoch (ex)mocností ohrozujúceho život na počiatku 50. rokov 20. storočia. Je najmä rozprávaním, vzbudzujúcim nevšedné zimomriavky, o nemožnosti výberu správnej voľby v situácii, do ktorej človeka obe politické mašinérie vovádzajú. Hrdinom je emigrant Dušan. Muž, ktorého československá tajná služba unesie zo sovietskej zóny Rakúska do vlasti, odkiaľ kedysi ušiel. Muž, ktorému vzápätí oznámia, že na hraniciach Rakúska a Nemecka držia pod zámok jeho ženu a dve deti. Vysluchy, psychický nátlak, hra na zlého a dobrého policajta. A cieľ jediný: vymeniť slobodu svojej rodiny za protislužbu. Stačí vraj len navštíviť zopár známych, napísať o ich zmýšľaní niekoľko slov, poreferovať o ich reakciách na otázky o vzťahu k ľudovodemokratickému zriadeniu, ktorého blaho leží všetkým na srdci. Zdalo by sa, že nie je prečo váhať. Morálka? Charakter? Dušan sa ponára do svojho vnútra a rozvažuje. Dilema ako sa zachovať netrvá dlho: dostáva novú identitu, potravinové poukazy, konšpiračný byt. Jozef Karsten, ktorým teraz je, nie je viac Dušanom,

MALÁ ALEBO VEĽKÁ?

Problém literatúry malých jazykov a jej prekladov je často diskutovanou témou, ale jej presadzovanie v edičných plánoch vydavateľstiev je naďalej zložitá. V európskom kultúrnom priestore sa objavila skvelá idea. Európska komisia sa rozhodla každoročne udeľovať Cenu Európskej únie za literatúru. Podľa eurokomisára Jána Figela má cena „upriamiť pozornosť na vynikajúce literárne talenty v Európe a všetko, čo ponúkajú. Má zvýrazniť kvalitu a tvorivosť európskej umeleckej literatúry“. Poslaním ceny je aj propagovať knihy a podporiť kultúrnu rozmanitosť v Európe. Tento rok ju dostalo 12 autorov - z Rakúska, Chorvátska, Francúzska, Maďarska, Írska, Talianska, Litvy, Nórska, Poľska, Portugalska, Slovenska a Švédska. Laureáti absolujú prezentačné turné, vystúpia na Frankfurtskom knižnom veľtrhu a Európska únia prispeje aj na preklad a propagáciu ocenovaných diel. Krátko po odovzdávaní týchto cien, z našich autorov ju dostal Pavol Rankov, privítalo Literárne informačné centrum zástupcov neeurópskej malej, a pritom veľkej, arménskej literatúry na pokračovaní seminárov Literárne procesy dneška. Hostia nás prekvapili antológiou slovenských diel v arménčine. Prekladmi do nej prispela aj prozaička Diana Hambarzumjan. Spolu s básnikom Levonom Ananjanom a Davidom Muradjanom, dramatikom a scenáristom, porozprávali o literárnej a kultúrnej situácii v súčasnom Arménsku. Mnohé problémy máme spoločné, ako kríza čítania, málo prekladateľov z arménčiny, či priveľa básnikov a málo dobrých básní. Rozdiely sú v témach. Cesta Arménska k samostatnosti nebola taká bezbolestná ako naša. Táto tragická skúsenosť, prirodzene, rezonuje v literatúre. Ako povedal David Muradjan: „Absurdita nemá v našej literatúre miesto. My sme absurditu žili.“ Arménci našu „malú“ literatúru knižne predstavili. Na ňu sme my.

ktorým býval. Začne hrať vysokú hru. Unesie dievčatko. Dcéru agenta, ktorému predkladá hlásenia o návštevách svojich známych. Polonahé zviazané dievčatko, školáčka ukryvaná na povale, mu ale v momente gradovania zápletky celého príbehu ukáže, že definitívne prehral. Zápas svojej novej identity so starou nezvládol. Jozefov fyzický atak voči malej Ingridke sa stal signálom jeho osamelosti. Krátkej, ale zato extrémnej. Odchod Dušana, ktorého následkov sme svedkami, nie je jeho ústupom z príbehu. Je zabitím Jozefa K. Človeka, s ktorým dejiny nestihli urobiť krátky proces.

Príbeh druhý, *Dlhá extrémna osamelosť Márie M.*, je snahou o introspektívne kladenie otázok smerujúcich k odkrytiu vlastnej autenticity. Učiteľ na dôchodku sa hrá na detektíva. Pátra po motíve dve desaťročia zabudnutej defraudácie štátneho majetku. Jej aktérkou bola Mária M. – matka, úradníčka, žena. Rýdza zlodejka? Či aj inak, moderne – bojovníčka proti bývalému režimu? Odkryvaním histórie lúpeže Márie M. si učiteľ kladie mnohé otázky smerujúce k sebe samému. Aký človek je on? Aká miera zla je v ňom? Bol by schopný rovnako krádu, podvádzat, či nebudaj vraždiť? Zlo s veľkým Z učiteľ v nikom nenachádza. Vždy je tam medzera. Rozpoznať Zlo a jeho prejavy sa snaží recepciou deníkov nacistického demagóga Josefa Goebbelsa. Nepoznajúť seba však nespoznáva iných.

Druhý Vilikovským načrtnutý príbeh je pre pochopenie prvého kľúčový. A opačne. Spoznávajúc v učiteľovi Igorovi syna Jozefa Karstena cítime, že bezmocnosť rozpoznávať príčiny ľudského konania, ktorú predstavuje, je bezmocnosťou nášho sebaoznania. Bežného čitateľa právom zaujme prvý príbeh. Vtiahne ho do deja. Druhý sa mu môže zdať odťažitým. Menej oddychovým. Znepokojujúcim. Vilikovského finta je finta Bajzovho prvého slovenského románu. Cestou k pochopeniu oboch Vilikovského textov je preto nevidieť v knihe *Vlastný životopis zla* len dve detektívne novely s historickým pozadím, ale aj komplexne štruktúrovaný textový dialóg.

Peter Mráz

ZRKADLÍME

„Čo podľa vás porota najviac ocenila na vašej knihe, ktorú tvorí cyklus voľne radených, navzájom prepojených textov *Sestričky, S Boženou, Úlety a Dolety*?“

To si vonkoncom neviem predstaviť, dúfam, že môžem skrtnúť moje životné jubileum. Fakt ma to vyslovene zaskočilo, je to súkromná próza, o ktorej som si myslela, že zapadne medzi moje ostatné knižky, a odrazu, po postupe do finálovej desiatky a absolvovaní mnohých rozhovorov som sa cítila ako v inom svete.“

Laureátka Anasoft litera 2009 Alta Vášová, Sme 1. októbra 2009

KDE BOLO

- Klub slovenských spisovateľov v Bratislave – prezentácia druhej knihy z literárnej pozostalosti Štefana MURÍNA *Človek – jeho kultúra a veda* – 30. septembra
- Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave, pobočka Tulipán – beseda s Danušou DRAGULOVOU-FAKTOROVOU – 2. októbra
- Dom kultúry v Ružinove – prezentácia knihy Paľa FÜKÖ: *Objektívom spomienok* – 2. októbra
- Oravská knižnica A. Habovštiaka – prezentácia knihy *Z jednej kolísky* vydanej pri príležitosti 100. výročia narodenia Margity FIGULI – 5. októbra
- Obchodná akadémia v Dolnom Kubíne – prezentáciu nového vydania knihy Margity FIGULI *Mámivý dúšok* – 5. októbra
- Knihupectvo Artforum v Bratislave – stretnutie s ruským spisovateľom Vladimírom SOROKINOM – 6. októbra
- Reštaurácia Pulitzer v Bratislave – prezentácia knihy Gustáva MURÍNA *Mafia na Slovensku* – 7. októbra
- Kafe Scherz v Bratislave – prezentácia novej knihy aforizmov Mariána HATALU *V krajine zbytočných možností* – 12. októbra

KDE BUDE

- Zichyho palác v Bratislave – večer severskej a čínskej poézie – 19. októbra o 17.00
- Zichyho palác v Bratislave – slávnostné odovzdanie Ceny Jána Smreka dánskej poetke Pii TAFDRUPOVEJ – 19. októbra o 18.30
- Mozartova sieň v Bratislave – večer svetovej prózy spojený s prezentáciou prekladu diela švédskeho autora P. O. ENQUISTA *Kniha o Blanche a Marii* – 20. októbra o 18.00
- Kursalon v Piešťanoch – beseda s českým spisovateľom Michalom VIEWEGHOM – 20. októbra o 17.30
- Mestská knižnica v Piešťanoch – beseda s autormi knihy *Kocúr na kolieskových korčuliach* spisovateľom Jánom ULÍČANSKYM a ilustrátorom Milošom KOPTÁKOM – 20. októbra o 10.00
- Františkánsky kláštor v Skalici – poetický podvečer, účinkujú: E. RUSET, A. NYDAL, K. KUNGOVÁ, P. CURMAN, E. HIDVÉGHYOVÁ-YUNG, J. ŠPAČEK, Z. LACIKOVÁ – 18. októbra
- Goetheho inštitút v Bratislave – večer lužickosrbskej poézie a prezentácia antológie *Madona s červenou dušou* – 21. októbra o 16.30
- Dom umenia na Námestí SNP 12 v Bratislave – Bienále ilustrácií Bratislava – do 26. októbra
- Mestská knižnica v Piešťanoch – Deň s rozprávkami Márie Ďuričkovej pri príležitosti jej nedožitých 90. narodenín – 21. októbra
- Piešťanské informačné centrum – prezentácia originálneho sprievodcu po Slovensku *Ukážem ti Slovensko / I will show you Slovakia* autorky Gabriely REVICKEJ – 27. októbra o 17.30

Štvrtou laureátkou najvyššie honorovanej literárnej ceny na Slovensku Anasoft litera sa 30. septembra stala Alta Vášová. Ocenenie získala za knihu *Ostrov nepamäti*.

Foto Peter Procházka

V divadle na hrachu

Podľa legendy vraj Jánošík nielen zbíjal, ale aj obdarúval dievčatá prstienkami a hajdúsi ho zlapali až potom, keď mu pod nohy podsypali hrach. Knihu dvoch známych hier – muzikálov – *Na skle maľované, Z dreva vyrezané*, ktorá má byť darom a zároveň má zlapať čo najviac čitateľov, „krstili“ preto štýlovo: hrachom a prstienkami. Nuž a „krstným otcom“ bol sám Jánošík, presnejšie, jeho predstaviteľ, herec Ján Slezák. Takto to vtipne zorganizovala riaditeľka žilinského vydavateľstva Artis Omnis Andrea Harmanová, kde knihu vydali ako svoju dvadsiatu publikáciu, so spisovateľkou v role moderátorky podujatia Oľgou Feldekovou.

Autora slávneho muzikálu *Na skle maľované* – Ernesta Brylla, ktorému zdravotné problémy zabránili prísť do Bratislavy – zastúpil riaditeľ Poľského inštitútu a radca Velyslanectva Poľskej republiky Zbigniew Machaj. Svojský hold mu vzdal aj spisovateľ Lubomír Feldek, nielen ako autor hry *Z dreva vyrezané*, ktorá tvorí druhú časť knihy, ale aj ako prekladateľ Bryllého textu do slovenčiny.

Všetko sa odohralo na pôde bratislavského divadla Nová scéna, takže celkom samozrejme pokračovala prezentácia predstavením slávneho poľského muzikálu *Na skle maľované* a cez prestávku autogramiádou Lubomíra Feldeka.

Vo filme s prekvapením

Pôvodný literárny scenár k filmu v knižnej podobe je na slovenskom knižnom trhu menšinovým žánrom. O to väčší záujem vzbudila kniha Eva BORUŠOVIČOVÁ: *Jánošík. Pravdivá história*. Jej prezentáciu pripravilo Vydavateľstvo Slovart v knižnej predajni Panta Rhei v bratislavskom obchodnom centre Polus za účasti filmových predstaviteľov Jánošíkovej milej Aničky, mlčanlivého zbojníka Jakuba a tajomného kata. Kým herečka Táňa Pauhofová čítala úryvky zo scenára a Marián Geišberg hral na gitare a spieval, kat sa skrýval pod kuklou podobne ako na filmovom plátne, kde vidno iba jeho ruky, ktorými vymeriava, kam treba zapichnúť hák. O to väčšie prekvapenie bolo, keď sa z neho vykľul zrazu známy herec Atila Mokus (hlavný predstaviteľ vo filme *Pokoj v duši*) a spolu so svojimi hereckými kolegami, autorkou a riaditeľom vydavateľstva Jurajom Hegerom „pokrstili“ knihu pravou zbojníckou slivovicou.

Traja autori, dve knihy, dve vydavateľstvá a dva krsty v jednom týždni na jednu tému. Či je prejšňoškované, rozhodne čitateľ, ale záujem o knihy o našom hrdinovi, zdá sa, neustáva.

Elena Ľapajová

Pavol Rankov si 28. septembra v Bruseli v Centre pre umenie Flagey prevzal prvý raz udeľovanú Cenu Európskej únie za literatúru. Za rok 2009 ju dostali 12 autori z členských krajín EÚ. Ceny odovzdávali predseda Európskej komisie José Manuel Durão Barroso a komisár EÚ pre kultúru a vzdelávanie Ján Figel za účasti patróna ceny, svetoznámeho švédskeho spisovateľa Henninga Mankella a predsedov národných porôt. Na slávnostnom akte sa zúčastnilo vyše 400 divákov, medzi ktorými boli zástupcovia popredných európskych vydavateľstiev a spisovateľských organizácií. O dva dni na to sa tešil z potvrdenia úspechu svojho románu *Stalo sa prvého septembra (alebo inokedy)* na odovzdávaní ceny Anasoft litera 2009. Získal cenu čitateľov Sme.

Foto Peter Procházka

Nevyužitie myšlienky

Svet je oveľa útulnejšie miesto, než sa nám zdá, keď ráno otvárame noviny...

Ex libris extra

V predvečer osláv 90. výročia vzniku Univerzitnej knižnice v Bratislave (2. októbra) otvorili na barokovom nádvorí knižnice výstavu zaujímavostí z jej fondov Ex libris extra. Na otvoreni generálny riaditeľ knižnice PhDr. Tibor Trgíňa zdôraznil, že „vystavujeme to, čo bežní návštevníci knižnice, ani mnohí z pracovníkov nemali možnosť vidieť. ...výstavu toho NAJ zo svojich fondov knižnica doteraz nerobila“. Práve preto bola táto výstava vzácná.

Predstavila záchrany a postup „liečby“ cenných kníh (reštaurátorský prieskum a zásah) i výrobu kovových prvkov knižnej väzby. Exponáty s prívlastkom NAJ organizátori vystavili v ôsmich vitrínach. Sú to pozoruhodné dokumenty zo zbierok knižnice, ako najstaršia tlač (1460), najstarší európsky rukopis (13. storočie), naj-

starší orientálny rukopis (1194/95), najstaršia slovenská gramatika (1696), najstaršia obrazová encyklopédia (1493), najväčšia kniha (54 x 80 cm), najmenšia kniha (5 x 5 mm), diamantové tlače (2,5 x 3,5cm, 1 x 1,5 cm). Ďalej nasledovali ukážky rôznych slovníkov (z r. 1429 – 1820), hebrejský rukopis (18. stor.), čínska tlač z Tibetu, dokumenty, ktoré reprezentujú žánrovú a tematickú rôznorodosť tlačenej produkcie, ako šlabikára, príručky, katalógy, školské správy, jarmočné i púťové tlače, kalendáre, vrátane zakázaných knižných titulov či zoznamu nevhodnej a zastaranej literatúry (1956).

Spesťrením výstavy boli obrázky rozličných patrónov a ochrancov späť s knižnicami a dokumentmi. Výstava trvala do 10. októbra.

Lýdia Čelková

Jeden svet – jeden sen

12. ročník medzinárodnej výtvarnej súťaže v tvorbe knižnej značky pre deti od 6 do 15 rokov Ex libris Hlohovec mal tému Olympijské hry. Hry, ktoré spájajú celý svet mierovými myšlienkami, športovým nadšením, snahou o čo najlepšie výsledky. Aj 1342 súťažiacich detí z 12 krajín sveta sa snažilo o maximálny výkon. Svoj talent a tvorivosť predstavili v 1547 súťažných prácach. Predstavili svoj pohľad na históriu i súčasnosť olympijských hier, na rôzne športové disciplíny, na vypätie, radosť i smútok v tvárach športovcov. Ukázali nám, že ich fantázia nepozná hranice. Tak ako hranice nepozná ani naša súťaž. Jeden svet – jeden sen. Motto 29. letných olympijských hier v Pekingu je záro-

veň aj jedným z cieľov súťaže. Jej prostredníctvom deti poznávajú rôzne kultúry národov Európy, Ázie i Južnej Ameriky, stretávajú sa v Hlohovci, poznávajú sa, nadväzujú nové priateľstvá. Ich exlibrisy sa stávajú poslami tohto priateľstva. Medzinárodný rozmer súťaže nespočíva len v tom, že dostávame práce zo zahraničia. Výstavy knižných značiek zo súťaže vypovedajú veľa o deťoch a o kultúre krajiny, z ktorej pochádzajú, a obdivovali ich už návštevníci v Chorvátsku, Slovinsku, Estónsku, Poľsku, Belgicku a v mnohých mestách Slovenska.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov a vernisáž výstavy víťazných prác sa konali 2. októbra v Hlohovci.

Helena Pekarovičová

Jubilejné súzvuky

Petržalské súzvuky Ferka Urbánka si pripomenuli (23. septembra) 20. výročie. Na slávnostnom vyhlásení výsledkov jubilejného ročníka sa v Dome kultúry Zrkadlový háj zúčastnil aj starosta Petržalky Milan Ftáčnik, vnučka Ferka Urbánka Eva Urbánková a zakladateľ podujatia Jozef Pavelka. Okrem spomienkových slov odzneli aj príspevky o prínose tejto literárnej súťaže, ktorá sa z petržalskej stala postupne celoslovenskou súťažou. Od roku 2007 má aj kategóriu s hlavnou témou – Petržalka. Dovedna za 20 rokov prišlo do súťaže vyše 3500 súťažných prác. Tento rok vyberala odborná porota pod vedením

Braňa Hochela zo 180 prác. Cenu riaditeľa Miestnej knižnice Petržalka si prebrala z rúk jej riaditeľa E. Husku žiačka základnej školy A. Skuráková. Cenu starostu MČ Bratislava – Petržalka spolu s pozvánkou na návštevu Bruselu si prebral priamo od starostu M. Ftáčnika bratislavský gymnazista M. Molnár. Na vyhlásenie výsledkov nadviazalo divadelné predstavenie *Petržalské príbehy*. Prijemným prekvapením bola publikácia – personálna bibliografia *Ferko Urbánek* (zost. Lívia Kurucová). Podrobné výsledky 20. ročníka súťaže nájdete na www.kniznicapetrzalka.sk

Lýdia Čelková

Generácie krstili

Literárny klub Generácie, ktorý už 15 rokov pôsobí pri Knižnici Antona Bernoláka v Nových Zámkoch, pripravil 26. septembra prezentáciu prvej básnickej zbierky autora Václava STREJČEKA *Básně k Afrodite*.

Václav Strejček, rodák z Kladna, žije a pracuje v Nových Zámkoch od roku 1981. Už od mladosti sa venuje písaniu básní, ochotníckemu divadlu. Bás-

ne publikoval v almanachoch *Tvár(e)* (2000) a *Tváre II* (2004), ako aj v okresnej tlači. Ako umelecký vedúci literárneho klubu sa zaslúžil o popularizáciu poetického slova pre občanov mesta a najmä mladšej generácie.

Básnická zbierka *Básně k Afrodite* vychádza z materinského jazyku autora, češtiny.

Marta Weissová

Čítam, čítaš – čítame

Staromestská knižnica v Bratislave vyhlásila 5. ročník čitateľskej súťaže pre deti a mládež do 16 rokov *Čítam, čítaš – čítame*. Potrvá do 28. 2. 2010, výsledky budú vyhlásené v marci počas Týždňa slovenských knižníc. Za splnenie základnej podmienky – prečítať 5 kníh (z toho jednu rozprávku, povesť, poviedku či román od J. C. Hronského) – získa čitateľ 5 bodov, za každú ďalšiu prečítanú knihu dostane ďalší bod. Za

získanie nového čitateľa, ktorý nie je ešte členom našej knižnice, za nakreslený obrázok z prečítanej knihy môžu súťažiaci získať ďalšie body. Zvíťazí čitateľ s najväčším počtom bodov.

Presné podmienky súťaže poskytnú pracoviská Staromestskej knižnice, sú zverejnené aj na jej webovej stránke www.starlib.sk.

Zdenka Vysloužilová

Richard David Precht: Kto som?

Bratislava, Ikar 2009. Preklad Jana Sarňáková

Pohyb od otázok k odpovediam, ktoré sa neskôr samé stanú otázkami s potrebou ďalších odpovedí, hlboko korení v každom z nás. Predpokladom tohto pohybu, pri ktorom mnohé otázky zvečnievajú, je presvedčenie, že stále sme ešte nedospeli do štádia úplného poznania. Takže medzi otázkami a odpoveďami vládne hojný nepomer a z tohto nepomeru sa vcelku slušne už nejaké tisícročie živí filozofia, staby láska k múdrosti. A tento fakt sa pre nemeckého milovníka uvažovania R. D. Prechta stal smerodajný pri koncipovaní knihy vážnych filozofických otázok súčasného človeka, ako to veľavravne signalizuje tučný červený otáznik na obálke za slovami *Kto som*.

V troch súboroch filozofických rozpráv s názvami Čo sa môžem dozvedieť?, Čo mám robiť? a V čo sme dúfať? sa autor postupne venuje problémom epistemológie (poznania), morálky, metafyziky i axiológie. Zručným esejisticko-publicistickým štýlom prihrňa do textu informácie z najnovších výskumov psychológie, neurobiológie, sociológie, antropológie, politológie atď., aby ich kombináciou s dejinami filozofických ideí vytvoril pokiaľ

možno moderné a akceptovateľné odpovede. Také, nad ktorými múdry neohrne nosom a sprostý si v ňom od nudy nebude špárať. Autor si udržiava výpovedný štandard a nevystreluje myšlienky do strateného ako šušňové guľičky, len aby ohuroval svojím prehľadom: naopak, v rozprávaní podáva témy ako príbehy a v prístupe ukazujúce koncíznu líniu riešenia problému i je-

ho hranice. Nepôsobí ako povýšený maskulínek ani prešibaný gúglista, knihou pozýva čitateľa na serióznu filozofickú cestu (tak znie podtitul), ktorej cieľom je lámať, ale nezlomiť si hlavu. A keď sme už pri hlave, určite sa treba začítať do príbehu o deravej, doslova deravej hlave Phineasa Gagea, ktorému letiaca tyč odtrhla časť mozgu, pričom sa tešil dobrému zdraviu, no premenilo ho to na amorálne monstrum. Alebo vedeli ste, že keď hlava bolí, treba sa zaľúbiť, na svedomí to vraj má hladina sérotonínu... A ešte jedno hrozienko: gorila Koko mala múdru hlavu, lebo sa naučila dosť z našej ľudskej reči, a keď od nej žiadali, aby vyjadřila smútok, ukázala na tri obrázky: „Prijemné – Brloh – Do videnia.“ Kniha však nie je o týchto faktografických drobnostiach, skôr o veľkostiach, o veľkostiach ixixelkových, teda zásadných, všeobecných, nazvime to pravým menom: filozofických. R. D. Precht aktualizuje spôsob filozofického náhľadu na veci tým, že sa množstvo súčasných (aj medializovaných) problémov, sporov a diskusií snaží komplexnejšie zachytiť a vyjadriť. Skúma „Ja“ s celou škálou súvisiacich okruhov, ako rozum a vôľa, vedo-

mie, podvedomie a nevedomie, city a pocity, lásku a šťastie, morálne správanie a vlastníctvo, vyslovuje za a proti pri eutanázii a interrupcii, interpretuje vzťah k prírode aj zmysel života. Mysliteľsky rozkošné sú pasáže o morálnej dileme, či zhodiť chlapíka z mosta, aby sme tým zachránili piatich iných, alebo o zrkadlových neurónoch, ktoré môžu zodpovedať za náš súcit, aj slová o majetku, o príčinách šťastia najšťastnejších ľudí na svete z ostrova Vanuatu, či o láske ako normálnej nepravdepodobnosti... Rozhodne treba uznať, že autor sa neokúňa, ide do úvah vopred náročných a zostáva pritom zrozumiteľný a prehľadný; určite sa mu tak podarí preformátovať mnohé vžitú predstavy. Najdôležitejší je ale postoj čitateľa a aj v tomto má autor sebakriticky navrch: „Nikdy nebola napísaná taká filozofická kniha, s ktorou by mohol súhlasiť každý.“ (s. 274) Áno, práve tu je z hľadiska posudzovania knihy paradoxný pes zakopaný: keď s knihou nesúhlasíme, asi bude zlá, ale čím viac nebudete súhlasiť s Prechtovým diskurzom, tým viac budete filozofovať, čo je zas výborné pre obe strany!

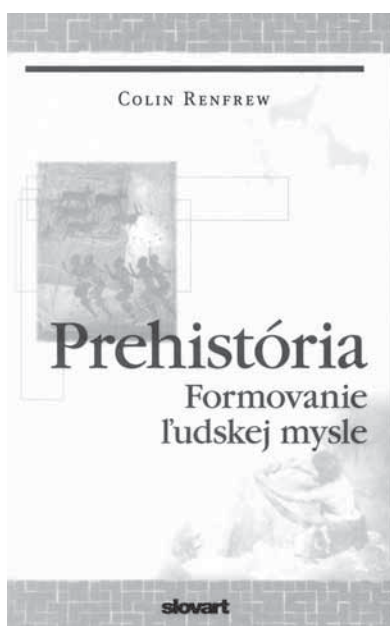
Radoslav Matejov

Colin Renfrew: Prehistória

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009. Preklad Ildikó Drugová

Prehistória predchádza históriu, takže sa vzťahuje k obdobiu existencie ľudstva, v ktorom ešte neboli písomné záznamy. Britský vedec už aj tak zaujímavú tému robí zaujímavejšou spresnením v podtitule: *Formovanie ľudskej mysle*. Tu si však asi viacerí položíme pochybovačnú otázku: ako môžeme skúmať myseľ, dokonca jej vývoj v dobách dávno premenených na prach? Práve schopnosť položiť si na pohľad neriešiteľnú otázku je kľúčovým prvkom vedeckej geniality. Pravda, za predpokladu, že prostredníctvom tohto „kľúča“ sa odomykajú dvere k pozoruhodným odpoveďiam. Kniha Colina Renfrewa ich dáva niekoľko, čím obhájila vlastný cieľ a zároveň obohatila edíciu *Fakty minulosti* Vydavateľstva Slovart venovanú filozofii, súčasným spoločenským aj exaktným vedám.

Autor sa sústreďuje na skúmanie zmien v myslení paleolitického a neolitického človeka, zaujíma ho, čo sa dialo v myšli Homo sapiens, keď už bol biologicky/evolučne hotový, teda po fáze speciácie. Výskum procesov myslenia a učenia zahŕňa do kognitívnej archeológie, ktorá ob-

jasňuje myseľ našich predkov v jej prejavoch cez vykopávky (archeológia), a modernejšou metódou rádio-karbového datovania a analýzou DNA (archeogenetika). Pri interpretácii hypotéz a faktov následne využíva semiotiku a určuje jej miesto v základoch nášho myslenia, v tvorbe reči, symbolov a usporiadaní

spoločnosti. Myseľ tu nefiguruje abstraktno ako protiklad hmoty alebo tela, ani sa nestotožňuje len s rozumom v mozgu (mentalistický prístup), autor pojem mysle rozširuje nielen na premýšľanie, ale aj na inteligentné konanie: myslíme mozgom i telom (skúsenosť), a aj mimo tela (pracovné nástroje), aj kolektívne. Takto šikovne autor dostal myseľ do uchopiteľného kontextu, v ktorom je schopná referovať o našej minulosti, povedzme od ovládania ohňa až po stavbu Stonehenge. Prví anatomicky moderní ľudia sa vyvinuli pred 150 000 – 100 000 rokmi v Afrike. Tam sa podľa fosílnych nálezov uskutočnil prechod k Homo sapiens a odtiaľ sa rozšíril do ostatného sveta pred 60 000 rokmi. Tým je odmietnutá multiregionálna teória vývoja dnešného človeka, z čoho, a teraz pozor, vyplynul aj takýto záver: ľudia, ktorí kráčali z Afriky von boli blízki príbuzní, a doterajšie analýzy DNA zhodne odhaľujú, že my všetci pochádzame z tejto skupinky, a teda všetci sme jedna veľká rodina – rasové, povrchné rozdiely sa vyvíjali až potom, sú plodom pôsobenia odlišných prostredí, v ktorých ľudia

žili v posledných desaťtisíročiach. Autor sa stavia aj proti teórii nárazovej kultúrnej revolúcie pred 40 000 rokov súvisiacej s kromaňónskym – európskym človekom. Uvádza, že myseľ sa utvárala dlhodobejšie, lebo nálezy z Európy pred 40 000 rokov zodpovedajú nálezom pred 75 000 z Južnej Afriky, a tie dosvedčujú zmeny v organizácii spoločnosti a ovládanie reči. Vynikajúce sú aj ďalšie objavy a postrehy, význam kultúrnych inovácií a kultúrneho prenosu v paleolite, súvisí symbolov s peniazmi, majetku s mocou a moci s náboženstvom a vesmírom.

Kniha *Prehistória* sa nepoučenému v odbore nečíta ľahko, čo však nie je výčitka, ale pragmatická charakteristika ekaktnej úrovne publikácie. Jednotlivé kapitoly od autora – profesora na Cambridgi by reálne predstavovali dvoj-trojhodinové prednášky, pričom suma nových informácií by vyžadovala od poslucháčov bystrosť a pozornosť. A to chce od čitateľa aj text na vyše dvesto stranách, odmení ho za to zostupom do hlbok času a mysle.

Radoslav Matejov

KNIHA ROKA 2009

Stav k 29. septembru

Počet hlasov

KNIHA ROKA

1. M. Rúfus: Ako stopy v snehu – Slovenský spisovateľ	10
2. I. Bukovský: Teraz to zide? – AKV – Ambulancia klinickej výživy	9
2. M. Kenda: Epidrámy a Epidraky – DAXE	9
2. V. Rušin: Astronóm M. R. Štefánik – Veda	9
3. T. Keleová-Vasilková: Srdce v tme – Ikar	8

DEBUT ROKA

1. I. Dobráková: Prvá smrť v rodine – Marenčin PT	9
2. I. Kučerová: Loviť alebo nebyť – Motýl	6
3. V. Štefanič: Kráľovná z Tammiru – Don Bosco	4
4. G. Weissová: Diagnóza F 50 – Evitapress	3
5. V. Strýček: Bankrot. Chcete prežiť? – Perfekt	2

VYDAVATEĽSTVO ROKA

1. Ikar	15
2. Aspekt	11
3. Vydavateľstvo Slovart	9
4. Slovenský spisovateľ	8
5. DAXE	6

ANKETOVÝ LÍSTOK - KNIHA ROKA 2009

KNIŽNÁ REVUE

1. Na knihu roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

2. Za debut roka navrhujem:

(autor; názov, vydavateľstvo)

3. Za vydavateľstvo roka navrhujem:

Meno a adresa odosielateľa:

(podpis)

Svoje hlasy do ankety KNIHA ROKA 2009 posielajte na anketových lístkoch, NIE NA XEROXOVÝCH KÓPIÁCH. Platné sú anketové lístky obsahujúce aspoň jednu odpoveď na jednu anketovú otázku, ktoré majú čitateľnú adresu odosielateľa s PSČ a vlastnoručným podpisom. Hlasy posielajte len knihám, ktoré vyšli v roku 2009. Uzávierka ankety je 15. marca 2010.

BIBLIOGLOSSÁR

Rafaële Germain

GIN TONIC A UHORKA

Bratislava, SPN – Mladé letá 2009

Preklad Zuzana Szabóová

Román s autobiografickými črtami predstavuje súčasnú kanadskú ženu, tridsaťdvaročnú Marínu, ktorá popri skvelej práci a nekonečných barových pitkách hľadá ďalší rozmer šťastia. Strašiu predstavuje, že láska môže byť jednoduchá, tichá a pokojná a ťažko sa zmiernuje s faktom, že vášň naplňajúca jej sny možno neexistuje.

Neustále sa zamotáva do neperspektívnych mileneckých vzťahov, ktoré do najmenších detailov rozpitvávajú s bratom Fredom, bývalým frajerom Laurentom, spolubývajúcim Jeffom a extravagantným homosexuálom Julienom. Štyria priatelia prostredníctvom vlastného milostného života Maríne postupne odhaľujú mužský strach zo záväzkov, zo sklamaní, zo starnutia a samoty. Keď sa na scéne objaví šarmantný lekár Gabriel, musia Fred, Laurent, Jeff a Julien spojiť svoje sily, aby pomohli osudu a postrčili Marínu správnym smerom. Jednoduchú dejovú líniu románu oživuje vtipné aj banálne vnútorné prežívanie bezradnej hrdinky, s ktorou sa môže stotožniť hociktorá láska hľadajúca žena.

Jozef Tandler

PŮT OTROKOV

Bratislava, Iris 2009

Historický román sleduje osudy slovenských vojakov a ich ríšskych veliteľov v posledných mesiacoch druhej svetovej vojny, keď hraničné situácie nútia ľudí k neľudským činom, no prebúdzajú v nich aj vznešené city. V blízkosti nemecko-sovietskeho frontu sa rodí láska medzi nemeckým veliteľom Hansom Brullom a dcérou partizánskeho lekára Erikou Weissovou, ale aj otcovský vzťah medzi Erikou a gymnaziálnym profesorom Lukáčom. Ako dlho môže láska odolávať výbuchom mín a strelbe zbraní, a prečo má život väčšiu cenu než akýkoľvek cit, vysvetľuje Tandler na pozadí mnohých faktografických údajov a naturalistických výjavov.

DOMÁCI DETSKÝ LEKÁR

Bratislava, Ikar 2009

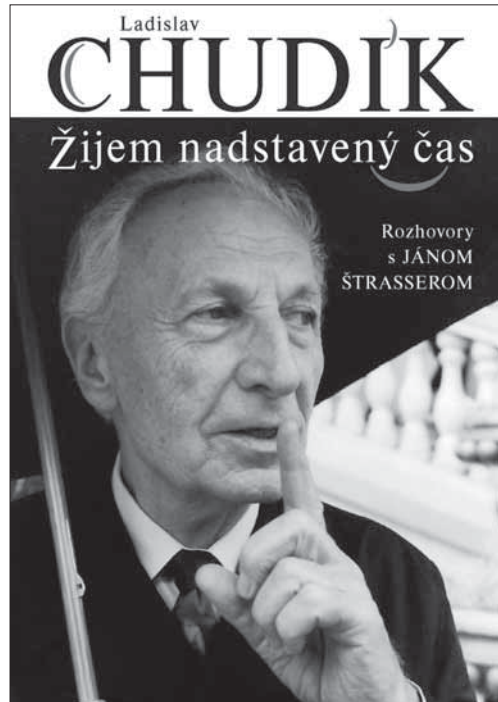
Preklad Veronika Pokorná

Praktická príručka obsahuje rýchlu pomoc pri najčastejších ťažkostiach detí od najútlejšieho veku. Prináša liečbu liekmi, aj domácimi alebo prírodnými liečivami pri bolestiach hlavy, krku, hrudníka, žalúdka, brucha, kože, svalov, kostí, horúčkovitými stavmi, alergiami, psychickými ochoreniami, ako aj pri klasických detských chorobách. Autorky zaradili do príručky aj prvú pomoc pri akútnych stavoch, informácie o bezpečnej domácnosti a domácej lekárnici. Každá tematická skupina má špeciálnu prílohu so súhrnom praktických rád a tipov. Orientáciu v knihe zlepšuje register zdravotných ťažkostí, liečebných procedúr a vecný register.

Jana Hajduová –lč-

Vychádza

Ladislav Chudík-Ján Štrasser: Žijem nadstavený čas

Trináť rokov ste si písali s Jaroslavom Seifertom, výber z vašej korešpondencie vyšiel po páde komunizmu v knižke Tichý dvojhlas. Môžeme hovoriť o priateľstve medzi českým básnikom a slovenským hercom? Rozhodne.

Ako sa začalo?

Koncom septembra roku 1971 som si v denníku Rudé právo prečítal, že národný umelec Jaroslav Seifert sa dožil sedemdesiatich rokov. Nebol to však nejaký samostatný článok k jubileu, iba správička v stĺpci denných zvestí, noticka na dva riadky. Veľmi sa ma to vtedy dotklo, ba až urazilo, že môjho milovaného básnika takto ponížili.

Ponížili ho presne v duchu vtedajšieho režimu. V tom čase už naplno mleli normalizačné mlyny a Seifert, predseda Československého zväzu spisovateľov v rokoch 1968 - 1970, bol jeden z prvých na rane.

No skrátka bol som našťvaný, držalo ma to a o nejaký čas som sa rozhodol, že mu napíšem list. Povedal som si: „Keď chceš byť vďačný, musíš sa vedieť poďakovať...“ To je moje životné krédo. Desiateho januára 1973 som mu napísal:

„...som už dávno presvedčený, že človek je povinný nemlčať o dobrom, je povinný povedať ďakujem, nesmie utopiť v ostychu a nerozhodnosti čistú pohnútku pre vďaka. Vám, vážený a milý Majstre, ďakujem za časť môjho života, prežiarenu vašou poéziou. To sú dni, týždne, roky, čo ma sprevádzate. Vaša poézia mi bola viac ako pomenovaním neujasneného, alebo cíteného bez schopnosti vyslovenia. Pociťujem k Vašej poézii akúsi hĺbkovú zviazanosť, kde pod povrchom je spojenie cez spôsob videnia vecí, cez ich hierarchizáciu, cez pohľad filtrom vrúcnej, citlivej ľudskosti. Vyslovili ste za mňa viac ako som schopný sám. Asi ste to povedali takými slovami, ktoré iba nezhmotnene ležia kdesi v hĺbke vo mne, v nás, pod škrupinami, pod fasádami. Cez vašu poéziu som ďalej zašiel, viac dovidel, mnohé v sebe rozpoznal, mnohému sa otvoril. Iste a doslova, bol som v styku s Vašou poéziou lepším, múdrejším, citovejším, bohatším, citlivejším. Všetko som sa pokúšal vraci ako herec, recitátor. Úročil som Vaše vklady vo mne. Preto mám dobrý pocit, keď teraz píšem tieto slová vďaka a úprimného vyznania. Som iba jeden zo státisícov, ktorí milujeme vašu poéziu. Ak vám však píšem práve ja, tak iba preto, že pre mňa ste a budete aj niečím viac ako mojím Básnikom.“

Pekné, jemné. Ako ste sa dostali k Seifertovej poézii?

To sa musíme vrátiť poriadne dozadu, až do roku 1948, keď som bol na vojenčine v Znojme, kde sme mali základný výcvik. Tam som si na ktorejkoľvek vychádzke kúpil Seifertovu útlú zbierku, volala sa... Dočerta aj s pamäťou... „Už lehou nohou prešiel jsem kraj mnohý, / hůl na rameni, na kabátě květ, / a viděl květi jabloně i hlohy; / když mě však večer bolívaly nohy, / pod věnec chmelový jsem znaven sed.“

Vy sa ponosujete na pamäť? Nerúhajte sa. Tá zbierka sa volá Romance o víne. Presne. S nádhernými ilustráciami Antonína

V ďalšom titule zo série rozhovorov publicistu a spisovateľa Jána Štrassera je jeho partnerom legenda slovenského herectva, nezabudnuteľný televízny doktor Sova, ale predovšetkým výborný herec a mimoriadny človek Ladislav Chudík, ktorý sa v tomto roku dožíva okrúhleho jubilea. S pozoruhodnou úprimnosťou odpovedá na každú aj tú najháklivejšiu otázku, priznáva sa k pochybnostiam, ktoré ho sprevádzajú celým životom. Kniha práve vychádza vo vydavateľstve Forza Music.

Strnadela. Tú knižočku som mal celý čas pri sebe a ňou sa začal môj vzťah k Jaroslavovi Seifertovi.

Čím vám bola jeho poézia?

Ak sa nenahneváte, odpoviem ešte jedným úryvkom z toho prvého listu môjmu básnikovi.

„Vaša poézia zohrala významnú úlohu (taktne vynechám obdobia milostných poblúznení, keď vaše slovo hojilo i pomáhalo, očarovalo) priamo v mojom povolaní. Iba Vaším básňam, veršom, môžem ďakovať, že som sa naučil natoľko po česky, že mi režisér Vávra zveril úlohu Bagára vo filme Nástup podľa románu Václav Režáča. Desiatky hodín som si recitoval Vaše verše, čítal nahlas. Možno to vari aj tak povedať, že nebyť môjho vzťahu k Vám, k Vašej poézii už roky predtým, nikdy by som nebol zvládol jazyk, výslovnosť. A hoci viem, že pre citlivé ucho v mojom prejave, v mojej češtine zaznie mnohé nie dosť precízne, kultivované a čisté, predsa len asi som aj objektívne v ´norme´, keď mi režisér Schmidt v Luku kráľovnej Doroty ponecháva aj vančurovskú češtinu v mojej interpretácii. A tak hrávam v českých filmoch vďaka Vám, Vašej poézii.“

Áno, vaša dobrá čeština je príslovcová. Ale Marián Labuda v našej spoločnej knihe Herec je vždy na očiach tvrdí, že aj on má dobrú češtinu a že dostal za ňu aj kompliment od noblesného českého herca Svatopluka Beneša, ktorý mu raz povedal: „Pane Labudo, vy máte lepší češtinu než Laco Chudík, ale před ním ani muk!“ Neurazilo vás to, keď ste sa to dočítali? Už som vám predsa povedal, že Labudu pokladám za najlepšieho herca mladšej generácie...

Má šesťdesiatpäť rokov.

Keď mi už skáčete do reči, aspoň mi nekazte pointu. Labudu pokladám za najlepšieho herca mladšej generácie, lebo odo mňa sú mladší všetci. Takže po prvé, na môjho priateľa Mariána sa ja nikdy nemôžem uraziť, a po druhé, on má naozaj lepšiu češtinu ako ja.

Podme od Labudu späť k Seifertovi.

Samozrejme, Seiferta nemám rád len preto, že ma naučil po česky. Priťahovala ma na ňom napríklad úžasná hudobnosť jeho poézie. Len počúvajte:

Až jednou biele prokvete ti vlas
– jen odpusť, prosím, negalantní zmínku,
čas bídák je a ukrutník je čas,
až budeš státi jednou na stupínku
a dětem veršík čist, její napsal snad
autor již mrtvý – kdysi jsi ho znala
a chtěla jsi jej trochu milovat,
či jsi ho přec jen trochu milovala? –
vzpomeň si na mně! Já kdys zatoužil
tak se ti vepsat do tvých něžných skrání,
tak hluboko, tak vroucně, ze všech sil,
že hledám marně slovo přirovnání.
Tak hluboko, by vrásku do čela
ryla ti vzpomínka, jež v vzpomínkách se tratí,
abys v té chvíli slzu setřela
a knížka z rukou steskem vypadla ti.

Citáty z listov sú odpísané z knižky Tichý dvojhlas, ale túto báseň, rovnako ako úryvok z Romance o víne, som zapísal podľa vašej recitácie. A opäť je vaša pamäť presná.

Českú poéziu mám uloženú nielen hlboko v srdci, ale aj v hlave. Dôverný vzťah k nej mi pomáhajú utvárať aj môj priateľ Milan Rúfus. Možno aj preto tak milujem Halasa, Holana, Skácela... Seiferta Rúfus spomínal menej, ale... Opatrujem jeho posledný list, ktorý mi poslal v januári 2008, keď som sa mu ja vo svojom liste vystažoval, ako sa mi ťažko žije po mojej poslednej operácii. Píše mi v ňom: „Staroba je daň z pridanej hodnoty Bytia. Ale Bytie je dar. Preto ho takto prosil Jaroslav Seifert: Časnosti svetská, dej mi podíl. / Třeba i nespravedlivý. / Nešťastný, kdo se nenarodil. / Šťastný, kdo hryže do skývy.“

Nevypustili ste Jaroslava Seiferta po roku 1968 zo svojho recitačného repertoáru?

Tak teraz by som sa mohol aj uraziť. Nikdy som ho zo svojho repertoáru nevynechal a jeho poézia tvorila aj podstatnú časť môjho recitálu Rosa z hviezd, ktorý som uviedol v pražskom kultovom divadielku poézie Viola v roku 1982.

Ako ste sa dostali do Violy?

Pri zrode toho projektu stála moja žena Alena. Príležitostne povedala vtedajšiemu šéfovi Violy Vladimírovi Justlovi, že mám v repertoári veľa českých básnikov vrátane Jaroslava Seiferta. Tak vznikol môj program, v ktorom som osemdesiat minút recitoval verše Slovákov Kostru a Válka a Čechov Seiferta a Nezvala. Urobil som s ním asi štyridsať repríz, dokonca som mal svoje verné publikum. Mamička speváka Karla Zicha, toho, čo sa utopil v mori pri potápaní, sa mi raz priznala: „Pane Chudíku, já jsem vás viděla pětkrát, tak se mně to líbilo...“

Recitál, v ktorom v roku 1982 v jeden a ten istý večer recitujete básne českého disidenta a signatára Charty 77 Seiferta a slovenského ministra kultúry a člena predsedníctva ÚV KSS Válka – to je priam surrealistický obrázok. V tých rokoch nejdenný človek radšej prešiel na druhú stranu ulice, aby sa nemusel pozdraviť so svojim známym, čo bol v nemilosti režimu, a vy ste si v najtuhších rokoch normalizácie písali s jedným z najprestížnejších českých protisocialistických žilov a verejne ste recitovali jeho básne. Klobúk dolu. Nebáli ste sa? Nerozmysľal som o tom, či sa mám báť.

Nikto vám nenaznačil, aby ste si so Seifertom dali pokoj?

Nie. Aj keď som tušil, že tie listy okrem našich očí čítajú aj oči ľudí zo štátnej bezpečnosti.

V sedemdesiatych rokoch Seifert vydával zbierky v samizdate – Morový sloup, Bytí básnikem. Dostali sa k vám?

Nie, Seifertove samizdatové vydania som nemal. Spomenuli ste Chartu 77. Cítim, že sa ma na ňu chcete opýtať. Keď sme v roku 1977 nakrúcali Nemocnicu na okraji mesta, pri nakrúcaní sa nikdy nevedli reči o politike, aspoň nie predom mnou. Nepoznal som politické postoje ľudí, s ktorými som pracoval. Nikto sa so mnou nerozprával o Chartu 77, nikto mi ju nedal prečítať. A sám som sa o ňu nezaujímal, mal som čo robiť, aby som zvládol to bremeno, ktoré sa volalo doktor Sova.

Neviaže sa so Seifertom aj váš malér so známou televíznou reláciou Kreslo pre hosta?

Kreslo pre hosta bola slávna relácia najmä vďaka tomu, že ju moderoval Vladimír Menšík. Ja som bol hosťom v jeho kresle v lete roku 1982, Menšík na poslednú chvíľu dobehol z nemocnice, ani sme si veľmi nestihli povedať, o čom sa budeme zhovárať. No a potom bolo ticho, relácia sa nevyšielala päť mesiacov. Hovoril som si, že to preto, lebo v nej rozprávam o Seifertovi. Z ničoho nič moje Kreslo pustili v televízii na Vianoce. Videlo to oveľa viac ľudí, ako keby to bolo išlo inokedy. A ja som si užil úžasnú slávu medzi kolegami hercami, takú som nezažil hádam ani po nejakej dobre zahranej postave. Všetkým sa to až prekvapujúco páčilo.

A v čom bol ten malér?

Začal sa tým, že moje Kreslo zakázali reprízovať. Vedel som, že je zle. Začiatkom februára 1983 si ma minister kultúry Miroslav Válek zavolať na koberec. Veľmi odmerane mi povedal, že ho súdruhovia poverili, aby mi oznámil, čo som spáchal. Po prvé: Chudík spomínal, že hneď po maturite nastúpil do Národného divadla a povedal, že „vtedy sa to dalo“, z čoho súdruhom vyšlo, že chválil Slovenský štát. Po druhé: Chudík recitoval Seifertovu báseň a hovoril o ňom ako o svojom básnikovi, s ktorým si píše, hlási sa k nemu, recituje jeho básne vo Violy. Po tretie: Chudík nepochválil v relácii súčasné socialistické zriadenie. Zrátané a podčiarknuté: Chudík sa dopustil troch smrteľných hriechov.

Rafał Wojaczek

Listy mrtvemu

Rafał Wojaczek (1945 – 1971) patrí medzi významných poľských básnikov druhej polovice 20. storočia. Študoval filológiu na Jagiellonskej univerzite v Krakove, štúdium nedokončil a vystriedal viacero zamestnaní. Čoraz častejšie sa utápal v alkohole a depresiách, viackrát sa pokúsil o samovraždu. Istý čas sa liečil na psychiatrii. Svoje pocity opísal v krátkej próze *Sanatórium*. Debutoval básnickou zbierkou *Sezóna* (1969). Okrem toho vydal zbierku *Iná rozprávka* (1970). O rok neskôr skončil na predávkovaní liekmi. Po jeho smrti vyšli ešte zbierky *Ktorý nebol* (1972), *Nekonečná krížová výprava* (1972) a *Zvyšok krvi* (1999).

Určitý bielizník, čiže

Kolko má smrť zásuviček! – V prvej Si skladá moje básne, Ktorými si ju vážim.

V druhej zásuvke pravdepodobne Prechováva prameň vlasov Z čias, keď som mal päť rokov.

V tretej zasa plachtu S mojou prvou nočnou polúciou I maturitné vysvedčenie.

A v štvrtjej zbiera účty, Upomienky a rozsudky „V mene republiky“.

V piatej recenzie, názory, Ktoré číta, aby sa zasmiala, Keď je melancholická.

Musí mať tiež poriadne ukrytú tú, Kde spočívajú najposvätejšia vec: Môj rodný list.

A najnižšia i najväčšia – ťažko ju už vysunúť samu – Bude pre mňa práve rakvou.

Videnie

Je zima
ja pri peci

Navštevujem istú verejnú inštitúciu
Sadám si na kolená mladej panej
a lahostajne zisťujem
že je to môj otec
Jemne vtlačím nôž do srdca
Budím sa s nožom v zovretej dlani
Štažujem sa na nepokojný spánok
a nanovo zaspávam
Keď sa budím
som veľmi starý
a vidím
že sa smeješ

Isté poznanie

Viem: každý večer oko najprv rodí hviezdu.
Viem: potom tak ďaleko v tej hviezde býva krv.
Viem: ty, čo si suterénom svojej krvi,
posielaš dlaň, mne ručne napísaný list.

Viem: moja dlaň nepozná chuť tvojej dlane.
Tamtá hviezda už padá: priklincúva to k zemi.
Vidím: leží, priezračná ako tieň rukavičky.
Hviezda verejne dohára na čiare života.

Viem: ležiac v preliačine vodorovného tela cítiš ako ti mráz spája do ľadu Východ a Západ tela.
Druhou dlaňou spredu očí odsunieš viečko neba a zbadáš čiernu ružu svojej smrti.

Z básnickej zbierky *Listy mrtvemu*, ktorá v preklade Radovana Brenkusa vychádza vo vydavateľstve Pectus.

Kabaret v spomienkach

Ivan Szabó: Smiech a slzy Tatra revue, Bratislava, Albert Marenčin Vydavateľstvo PT 2009

Pre niektorých seniorov, ktorí študovali v Bratislave od konca päťdesiatych do legendárnych šesťdesiatych rokov, je pojem Tatra revue jedinečnou spomienkou na „kultúru hlavného mesta Slovenska“. Určite si v tomto kontexte pripomínajú najmä Lasicu a Satinského, ktorí po prvý raz vystúpili v Tatra revue na populárnom mládežníckom predpoludní v roku 1959 (a potom ešte veľakrát). S ich menom (Štúdio L+S) sa dnes spájajú niekdajšie priestory Tatra revue, ktorá začala oficiálne pracovať 4. augusta 1958.

V Tatra revue však tvorilo aj veľa ďalších mladých umelcov. Z mnohých sa stali hviezdy estrády, televíznej a rozhlasovej zábavy i populárnej hudby. Spomeniem napríklad prvého

umeleckého šéfa, dramaturga, manažéra a „otca“ Tatra revue Františka Brestovanského, z komikov Jozefa Hanúska, Juraja Ďurička, Magdu Pavelekovú, Máju Veľšicovú, Dalmu Holanovú-Špitzerovú, Oľgu Šalagovú, Michala Slivku, Karola Baláza, Michala Beláka, Františka Gervaia, Júliusa Bullu. Zo spevákov: Gabrielu Hermelyovú, Beu Littmannovú, Zuzku Lonskú, Jozefa Borároša, Jozefa Krištofa, Zdenka Sychru, Zdenka Kratochvíla, Marcelu Laiferovú, Vieru Sokolovú, Ivana Stanislava. Alebo legendárny orchester J. Berczellera či baletný súbor s krásnymi mladými dámami! Z niektorých umelcov vyrástli osobnosti SND (Boris Slovák, Tibor Rakovský, Juraj Svoboda), ďalší pôsobili neskôr v rozhlasovej a televíznej tvorbe (Alexander Karšay, Viola Muránska, Ria Páldiová, Eva Galandová) alebo na Novej scéne (Zdeněk Sychra), či v Divadle A. Bagara (Božena Slabejová)...

Ale v Tatra revue boli i takí, ktorí sa po jej zrušení na dlhé roky stratili z očí verejnosti. Po nástupe „normalizácie“ totiž odišli do skutočnej či „duchovnej“ emigrácie (Zuzka Lonská a jej manžel Zdeněk Kratochvíl, spisova-

teľ Ján Kalina – autor prvého, nie jediného, programu Tatra revue: Rendez-vous v Bratislave a podnes základnej knihy o tradíciách kabaretu doma i vo svete: Svet kabaretu). „Kádrová čistka“ sedemdesiatych rokov postihla aj textára a humoristu Tomáša Janovica, karikaturistu Mariána Vaneka, posledného šéfa a režiséra Tatra revue Františka Rella, dlhoročného šéfredaktora Roháča Jána Szalaya, ktorý pod pseudonymom Gabriel Viktor napísal scenár posledného, zakázaného programu Tatra revue: „Sex, sex, sex-tánska látka z dejepisu“. Dôvod zrušenia programu a následne divadla? Nevyslovená pravda: Kde vládne jedna politická strana, nemôže existovať politický kabaret. Po zrušení Tatra revue zostalo zo dňa na

deň bez miesta 74 zamestnancov divadla.

V edícii Bratislava – Pressburg Vydavateľstva PT Alberta Marenčina vyšla teda kniha, ktorá má príznačný názov *Smiech a slzy Tatra revue*. Lebo tak, ako sršal optimizmus pri zakladaní legendárneho divadielka, tak zalievali slzy nie jedného umelca po jeho zrušení 20. februára 1970. Napísal ju publicista a spisovateľ Ivan Szabó (1939), autor takmer dvoch desiatok kníh z oblasti literatúry faktu. Dôkladné štúdium dostupnej odbornej a spomienkovej literatúry doplnil materiálmi z dobovej tlače. Do takmer 290-stranovej knihy sa mu však zmestili aj osudy jednotlivých osobností Tatra revue. Namiesto epilógu je v knihe kapitola *Z Paríža do Bratislavy* o dejinách svetového i nášho „malomestského“ kabaretu.

Čo nám v novej knihe trochu chýba? Záverečný chronologický prehľad spomínaných štyridsiatich premiér kabaretu, resp. časový sled hlavných udalostí tohto jediného divadielka.

Terézia Ursínyová

Náhoda alebo osud?

Slávka Koleničová: Nádej stratených duší, Bratislava, Ikar 2009

Andrea a Robo tvoria navonok bežný manželský pár. Aspoň Andrea v tejto predstave žije. Sled istých udalostí ju však vytrhne zo stereotypu a Andrea zažíva sklamanie, bolesť a precitne do reality, ktorá sa jej vôbec nepáči. Nie je však sama, kto prežíva ťažké chvíle. Juraj a Mirka riešia zdanlivo len jeden jediný problém – prečo ich Janka odmieta chodiť do škôlky. Osudy týchto dvoch manželských párov spojí náhoda. Odvtedy už nič nie je ako predtým a dej naberať zaujímavý spád.

Prvotina Slávky Koleničovej je vyšperkovaná do detailov, no úvodné zdĺhavé kapitoly, ktoré síce vysvetľujú udalosti dôležité pre ďalší dej, však pôsobia priveľmi ťažkopádne. Je to zrejme akási „choroba“ súčasných slovenských autorov:

veď tých pár prvých strán by malo čitateľa navadiť, strhnúť do čitateľského fascinujúceho neba a nie ho odstrašiť. Autorka si, našťastie, svoje renomé vylepšila druhou polovicou románu. Jednotlivé pasáže dopodrobna premyslela, postavy počas románového času zažili viac udalostí ako jedna osoba za celý život. Autorka ukázala svoje umenie fabulovať a nič nenechala na náhodu, presne vedela, kam chce osud svojej postavy dostať. Svojím perom napísala nejednej čitateľke, že aj najhoršie životné situácie môžu mať svetlý koniec a nádej naozaj umiera ako posledná. Je to síce jednoduché oddychové čítanie, no napriek tomu zanecháva príbeh v čitateľoch rezonujúci odkaz.

Lucia Kulihová

Špinavosti v luxusných výšinách

Dominik Dán: Noc temných klamstiev, Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009

Nikoho z nás určite nepoteší, keď si počas piatkového popoludnia nájde v mailovej stránke alebo na pracovnom stole správu, ktorá ho namiesto hromadnej pozvánky na sobotnú grilovaciu párty zavalí prácou až po uši. Podobný zločin je spáchaný aj na Richardovi Krauzovi a Jozefovi Fischerovi, zvanom Chosé, známých detektívov z oddelenia vražd nie celkom imaginárneho Nášho Mesta.

A možno by to nebolo nič neobvyklé, keby sa karty v chystajúcej sa partii nerozdávali priamo z najvyšších miest. Že niekomu na vysokej stoličke tečie do topánok, svedčí návšteva zástupcu tajnej služby Erika Bergmanna a šéfa ochranky ústavných činiteľov Viktora Plhu priamo na oddelení vražd. Zlatým klincom je pre dvojicu miesto činu – luxusná vila, kde sa okrem mŕtvoly luxusnej prostitútky stretávajú s riaditeľom kancelárie prezidenta republiky. A nemusíte mať práve doktorát z jadrovej fyziky, aby ste si dali dve a dve dohromady a boli si na čistom, že podobne ako už niekoľkokrát predtým, aj v *Noci temných klamstiev* bude musieť detektívna úderka ťahať za kratší koniec. Spočiatku odmietajú pristúpiť na špinavú hru s falošnými dôkazmi a „relatívnu“ pravdu, ale chlapi

z „3-písmenkovej“ tajnej služby pre nich majú pripravené účinné motivačné prostriedky. Stoja pred rozhodnutím, ktoré môže veľmi rýchlo zmeniť náplň ich práce z objasňovania vražd na udržiavanie verejného poriadku niekde na periférii Nášho Mesta. Chtiac-nehtiac sa obaja stávajú súčasťou komplotu, ktorý má zabrániť diskreditácii prezidentského kandidáta niekoľko dní pred voľbami.

Najnovšej „dánovke“ opäť nechýba napätie, efektná zápleтка a na svoje si prídu aj čitatelia, ktorí čistým rukám politikov veria asi ako pravosti rolexiek kúpených na dialničnom odpočívadle, a túžia sa dozvedieť viac. Je otázne, nakoľko ich prekvapí skutočnosť naznačená Dánom – že v tomto svete sa niekedy hrá podľa ovela tvrdších pravidiel ako v samom podsvetí. Ostane touto skutočnosťou zaskočená aj dvojica ostrieľaných kozákov Krauz a Chosé, alebo ich svojské vyšetrovacie metódy spolu s nezištnou pomocou niektorých tvrdých chlapcov z druhej strany zákona budú sláviť úspech? To vám popri prekvapivom rozuzlení prípadu odhalia posledné stránky *Noci temných klamstiev*.

Vladimír Radosa

CITUJEME ...

„To onikanie dosiaľ sa mi páči a pripomína mi i to, čo pri prezentácii Rúfusovej zbierky *Až dozrieme* povedal dakedajší nadrealista Štefan Žáry. Totiž, že i keď Rúfusova prvotina nie je podľa jeho vkusu, je to dielo, ktorému sa „oniká“.

Doterajšiemu dielu Júliusa Pašteku, ktorý len v priebehu posledných 14 rokov (1995-2008) edične

pripravil 55 kníh a skvelými esejami a rovnakými komentármi (...) ich opatril, za túto veľprácu by sa – keďže ani slovenčina pri slovesách v pluráli nemá viac osôb než tri – tiež „onikať“ mohlo. Veď len jeho eseje, dovedna už samy sú: veľká epopeja.“

Hommage à Július Pašteka
Slovenská teatrologická spoločnosť 2009

Kartografia ako estetický princíp

Katarína Kucbelová: Malé veľké mesto Bratislava, Ars poetica 2008

Kucbelovej sa podarilo to, čo sa v slovenskej poézii v posledných rokoch nedarí mnohým – zapáliť starého vyplnuteho fénixa poetiky a uhniesť z neho znova vajce. V básnickej skladbe *Malé veľké mesto* Kucbelová rozvíja poetiku, načrtnutú vo svojich predchádzajúcich dvoch knižkách – balansuje na hrane medzi akciou a jazykom, vytvára hyperbolickú krivku, nekonečne sa približujúcu k oblasti autentického fyzického bytia, bytia pred jazykovou interpretáciou. Do textu sa preto citátovo dostávajú aj žánre, ako záznam rozhovoru, záznam akcie či návod: „*napuť / do pohára vodu / a vylej ju do Dunaja*“.

Jedným z kľúčových nástrojov poetickej reinterpretácie bytia je Kucbelovej zvláštne narábanie s kategóriami času a priestoru. Priestor prestáva byť statický, raz a navždy daný, je v rôznych časoch a pre rôznych pozorovateľov (interpretov a používateľov) nezlúčiteľne sám so sebou neidentický: „*každé mesto / v ktorom žijem / trvá jeden deň // mesto na jedno použitie*“.

Malé veľké mesto je jednou z „alternatívnych máp“ mesta, a zároveň návodom na tvorenie svojich ďalších alternatív. Kľúčovým nástrojom tvorenia alternatívnej mapy je tu súkromná individuálna pamäť, čím Kucbelovej skladba pripomína konkretistické prieniky k autentickému bytiu zo šesťdesiatych rokov. Posunom oproti konkretistom je však neistota, ktorá vytváranie al-

ternatívnych máp (teda alternatívnych interpretácií sveta) sprevádza. Neistota vyplýva z neustále prítomného prevedenia za osobnú, vlastnú interpretáciu a z pripustenia absolútnej tolerancie, neohraničeného spektra alternatív pohľadov: „*v tomto prispôsobivom meste / je minulosť menej istá ako budúcnosť // nie je ľahké žiť na hraniciach / ... / neviem zaznamenávať / dej udalostí / v bezkonfliktnej korektnosti / ľudí bez veku / bez rodičov a bez detí*“. Nevyhnutná konfliktnosť rôznych „alternatívnych máp“ je týmto pohľadom zhora zjednotená, čo je obsiahnuté aj v oxymorickom názve skladby.

Primknutie *Malého veľkého mesta* k životnému pocitu človeka našej doby spočíva nielen v tematizovaní aktuálnej problematiky alternatívnosti a tolerancie, ale odráža sa aj v jazykových prostriedkoch. Okrem odpadťovanej prejavu, citovo sterilnej výpovedi, sú do textu votkané diskurzy politické, sociologické, náučné, žurnalistické aj reklamné: „*mestá sú produkty / zacielené na obyvateľov / iných miest // žijem na okraji // každej cieľovej skupiny*“.

Výsledkom týchto charakteristík je, že skladba sa dištancuje od tradičného chápania poézie ako asymetrickej komunikácie, pri ktorej lyrický subjekt hovorí z vozvzšenej pozície, a práve naopak, nabáda nás k tvorbe vlastnej alternatívnej mapy.

Ivana Hostová

Povesti pod jednou strechou

Peter Vrlík – Peter Mišák: Povesti z Liptova Martin, Matica Slovenská 2008

Slovensko má nielen svoju geografickú mapu, ale i povestovú. Z jej ciest a chodníčkov sa môžeme dozvedieť o našej histórii, o tej skutočnej, vysnívanej a zázračnej, o zlých i dobrých dobách našich predkov.

Vďaka tandemu Peter Vrlík a Peter Mišák, ktorí sa podujali dostať pod jednu strechu všetko, čo sa popísalo v povestiach o Liptove, sa môžeme začítať do výberu *Povesti z Liptova*.

Mravčia práca zhromaždiť roztrúsené povesti z archívov, muzeálnych zborníkov, z periodík regiónu a z iných publikácií sa vyplatila: kniha sa k čitateľovi dostáva v reprezentatívnej úprave a s ilustráciami Jaroslava Uheľa. Záujemcovia o tento podmanivý región v nej nájdu o liptovskom kraji, pekle i raji, to, za čím by museli dlho a namáhavo pátrať na vlastnú „päsť“.

Pôvodné autorské povesti (tri) nájdeme v povestovom výbere len od Petra Vrlíka. Kaštiele, hrady, zámky, vrchy, hory i studničky, ktoré si dodnes zachovávajú svoje pomenovania, príbehy spájajúce sa s krutosťou hradných vládcov v povestiach *Tvarožníansky tajomný hrad*, *Likávka*, *Hrad Sielnica* a ďalšie príbehy o ľuďoch, ktorí obývali spomínané územia, pôsobia na nás tajomne až mysticky.

Najrozsiahlejšiu časť tvoria povesti o zbojníkoch a ich pokladoch. Dominantné postavenie má v týchto dňoch mediálne aktualizovaný hrdina našej národnej kultúry Jánošík.

Príbehy spojené s jeho menom sú silné a plné záhad.

Bytosti nebeské a pozemské, s ktorými sa odjakživa spájajú mysteriózne zážitky, sú „solou“ tohto výberu. Veď kto si rád neprečíta príbehy s mrazením v chrbte, o zle, ktoré pod rôznym pláštikom číha na ľudí či zvieratá. *Povešť o jazernej žene*, *Evin raj*, *Lúčanská pltnícka Madona* znamenali vo vzťahu k okolitému svetu pre jednoduchého človeka neuskutočniteľné sny o slobode, o prebúdzaní sa zo všednodennej poroby. Dobro, ktoré vždy v rozprávanych príbehoch víťazilo, pobádalo ľudí k optimistickej otvorenosti voči okolitému svetu. Reálne námety organicky späté s fantastickosťou si odjakživa získavali obľubu medzi širokou populatosťou.

Vydarenou časťou povestovej knihy sú *Úsmevné príbehy z Liptova*. Figliarstva a furtáctva svojou milou atmosférou a nápaditými zápletkami poštekli čitateľa humorom. Povesti *Štrbský bujak*, *Pltníci a ružomberský medveď*, *Bača Tarkoš*, ale aj iné, spracované s nádychom irónie a s autorským citom pre mieru, čitateľa takisto očaria úsmevnými výjavmi a humornými situáciami.

Svoje povesti majú v Honte, na Záhorí, v Novohrade, Gemeri... Prostredníctvom knihy Petra Vrlíka a Petra Mišáka môžeme siahnúť aj po tých, ktorých kolískou je Liptov.

Hana Košková

Knihy v predaji

0 VŠEOBECNOSTI

00 Bibliografické katalógy. Knihovníctvo. Dokumentácia

Biografie vo výročných správach škôl z územia Slovenska za školské roky 1918/19 – 1952/53. Zost. Ž. Gešková
Bratislava, Univerzitná knižnica 2009. 1. vyd. 270 s. Brož.
1584 záznamov o nekrológoch, profilových článkoch, prejavoch, hodnotiacich článkoch a pod.
ISBN 978-80-89303-16-8

04 Kalendáre

Misijný kalendár 2010. Zost. M. Štefanec
Nitra, Spoločnosť Božieho slova 2009. 1. vyd. 110 s. Brož.
Kalendár a kaleidoskop zaujímavostí.
ISBN 978-80-85223-86-6

Pútnik svätovojtešský 2010. Zost. M. Vyskočová, S. Ondica
Trnava, Spolok sv. Vojtecha 2009. 1. vyd. 159 s. Brož.
Kalendár na rok 2010 s menným kalendáriom, kalendáriom sviatkov katolíckej cirkvi a svätých spolu s ďalšími článkami a príspevkami z duchovného života.
ISBN 978-80-7162-769-2

2 NÁBOŽENSTVO. DUCHOVNOSŤ

20 Kresťanské náboženstvá

ASTI, Gianni
Don Bosco spovedá mladých. Z tal. orig. prel. P. Ondrej
Bratislava, Don Bosco 2009. 1. vyd. 83 s. Brož.
Poučné príbehy zo života dona Bosca.
ISBN 978-80-8074-090-0

CROSTAROSA, Mária Celesta
Rozhovory duše s Ježišom. Z angl. orig. prel. E. Hanušová
Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami 2009. 1. vyd. 161 s. Viaz.
Deväť rozhovorov s Ježišom.
ISBN 978-80-89342-07-5

HUDÁK, Pavol
Dotyk radosti. O víťazstvách lásky Prešov, Tlačiareň Kušnír 2009. 1. vyd. 125 s. Brož.
Kniha vychádza pri príležitosti 10. výročia Púti radosti vo Vyskej nad Uhom, uvádza aktivity okolo tejto púte a fotodokumentáciu, tiež rozpráva príbeh mučenice Anky Kolesárovej, ktorú na konci druhej svetovej vojny zastrelil ruský vojak – pamiatka na ňu dala vzniknúť toľto pútnickému miestu.
ISBN 978-80-89404-03-2

KUDZEJ, Josif
Duchovný písni
Čirč, Spolok sv. J. Krstiteľa 2009. 2. vyd. 71b s. Brož.
Duchovné piesne na sviatky počas roka.
ISBN 978-80-970051-4-6

OSBORN, T. L.
Uzdravenie. Z angl. orig. prel. M. Solovič
Banská Bystrica, Kresťanské spoločenstvo Milosť 2009. 1. vyd. 420 s. Brož.
Klasické dielo o nadprirodzenom uzdravení.
ISBN 978-80-969281-5-6

PITONIAK, Peter
Výchova k manželstvu a rodičovstvu v katechéze
B. m., Bez vydavateľstva 2009. 1. vyd. 121 s. Brož.

Katechéza na tému manželstva pre dospievajúcu mládež.
ISBN 978-80-970137-5-2

Rodina Nepoškrvnenej v Lurdoch
Vrúcko, Rodina Nepoškrvnenej 2009. 4. uprav. vyd. 110 s. Brož.
11. slovenská púť chorých do Lúrd 10. 9. – 18. 9. 2009.
ISBN 978-80-969640-3-1

TALBOT, John Michael
Hudba – radosť i služba. Z angl. orig. prel. Z. Smatanová
Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami 2009. 1. vyd. 98 s. Brož.
Liturgická hudba a moderné hudobné štýly.
ISBN 978-80-89342-09-9

Tesnou bránou 2010
Kežmarok, ViVIT 2009. 1. vyd. 236 s. Brož.
Čítanie Biblie na každý deň.
ISBN 978-80-89264-35-3

VIRTUE, Doreen
Stretnutia s anjeli. Z angl. orig. prel. neuved.
Bratislava, Eugenika 2009. 1. vyd. 286 s. Brož.
Zbierka skutočných príbehov s radami, ako nadviazať spojenie so svojimi anjeli.
ISBN 978-80-8100-138-3

WEBSTER, Richard
Duchovní prívodci a andělé strážní. Z angl. orig. prel. do češtiny
A. Janovská
Bratislava, Eugenika 2009. 1. vyd. 284 s. Brož.
Návod, ako kontaktovať a komunikovať s duchovnými sprievodcami.
ISBN 978-80-8100-129-1

ZUŠŤIAKOVÁ, Lenka
Kamienky
B. m., Syloam 2009. 1. vyd. 106 s. Brož.
Povzbudenie viery v Boha pre rodiny, manželstvá.
ISBN 978-80-89414-01-7

3 SPOLOČENSKÉ VEDY

31 Životné prostredie. Ekológia

KLIMOVÁ, Katarína – ŠIBL, Jaromír
Tajomný svet pieskových dún vo vojenskom obvode Záhorie
Banská Bystrica, Štátna ochrana prírody SR 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Program obnovy a starostlivosti o pieskové duny.
ISBN 978-80-89310-50-0

32 Politika

SURMÁNEK, Štefan
Klerikalizácia verejného života na Slovensku ako prejav a dôsledok silnejšieho vplyvu katolíckej cirkvi
Košice, Elfa 2009. 1. vyd. 132 s. Brož.
Štúdia o prehlbovaní klerikalizácie na Slovensku vo verejnom živote.
ISBN 978-80-8086-105-6

33 Ekonomika

HRONSKÁ, Iveta
Príručka pre začínajúcich mzďarov
Žilina, KROS 2009. 2. uprav. a rozš. vyd. 170 s. Brož.
Príručka.
ISBN 978-80-969213-7-9

KALETOVÁ, Viera – TURÓCIOVÁ, Jana
Účtovné súvzťažnosti
Žilina, Poradca podnikateľa 2009. 1. vyd. 535 s. Brož.
Praktická príručka pre účtovníkov.
ISBN 978-80-89363-32-2

Výročná správa 2008
Bratislava, Národná banka Slovenska 2009. 1. vyd. 191 s. Brož.
Správa o činnosti NBS.
ISBN 978-80-8043-133-4

34 Právo. Legislatíva

Jednoduché účtovníctvo pre podnikateľov pre rok 2009
Bratislava, Epos 2009. 1. vyd. 238 s. Brož.
Praktická príručka platných predpisov.
ISBN 978-80-8057-790-2

Podvojné účtovníctvo podnikateľov pre rok 2009
Bratislava, Epos 2009. 1. vyd. 335 s. Brož.
Súbor platných predpisov, nariadení i metodických pokynov.
ISBN 978-80-8057-789-6

Podvojné účtovníctvo pre podnikateľov 2009
Bratislava, Súvaha 2009. 1. vyd. 222 s. Brož.
Úplné znenie opatrení MF SR platné od 1. 1. 2009.
ISBN 978-80-89265-10-7

391 Učebnice

BARANCOVÁ, Mária – PAVLIS, Peter
Čítanka pre 8. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 3. vyd. 143 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01746-1

BARANCOVÁ, Mária – PAVLIS, Peter
Čítanka pre 7. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 4. vyd. 144 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01745-4

MAŇKOVÁ, Veronika
Pracovné listy k Čítanke pre 5. ročník špeciálnych ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 4. vyd. 90 s. Brož.
Pracovné listy.
ISBN 978-80-10-01773-7

VARGOVÁ, Eva – SZNIDOVÁ, Zuzana – CIRJAKOVÁ, Zdenka
Čítanka pre 2. ročník ZŠ pre sluchovo postihnutých
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 2. vyd. 96 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01749-2

ZUPKÓ, Mária
Olvasókönyv. Zenei nevelés
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 2. vyd. 109 s. Brož.
Čítanka a Hudobná výchova pre 4. ročník špeciálnych ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským.
ISBN 978-80-10-01754-6

4 JAZYK. JAZYKOVEDA

49 Učebnice

My English I. Pracovné listy z anglického jazyka pre 1. stupeň ZŠ
Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Pracovný zošit.
ISBN 978-80-8067-208-9

5 EXAKTNÉ VEDY

57 Botanika. Zoológia

Poníky a kone. Z nem. orig. prel. Tatiana Žárnyová
ISBN 978-80-8100-114-7

Bratislava, Slovart Print 2009. 1. vyd. 16 s. + samolepky 4 s. Edícia Knižka so samolepkami. Brož.
Zošit obsahuje základné informácie o divých a ťažných koňoch a poníkoch, taktiež 63 samolepiek, ktoré dieťa vlepuje do predznačených miest.
ISBN 978-80-8112-008-4

Rekordy zvierat. Z nem. orig. prel. Tatiana Žárnyová
Bratislava, Slovart Print 2009. 1. vyd. 16 s. + samolepky 4 s. Edícia Knižka so samolepkami. Brož.
Zošit obsahuje základné informácie o slonoch, žirafách, ťavách, delfínov a ďalších živočíchoch žijúcich na Zemi a 63 samolepiek, ktoré dieťa vlepuje do predznačených miest.
ISBN 978-80-8112-006-0

59 Učebnice

JANOVIČ, Jozef – CHALUPKOVÁ, Aurelia – LAPITKOVÁ, Viera
Fyzika pre 9. ročník ZŠ
Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá 2009. 5. uprav. vyd. 128 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-10-01652-5

KOTYRA, Dušan
Malá zbierka úloh z matematiky pre 6. ročník ZŠ
Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. 32 s. Brož.
Zbierka úloh.
ISBN 978-80-8067-200-3

KOUBEK, Václav – LAPITKOVÁ, Viera – DEMKANIN, Peter
Fyzika pre 1. ročník gymnázia
Prievidza, Združenie EDUCO 2009. 1. vyd. 152 s. Brož.
Učebnica.
ISBN 978-80-89431-00-7

Pracovný zošit z biológie pre 5. ročník ZŠ
Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 2. vyd. 32 s. Brož.
Pracovný zošit.
ISBN 978-80-8067-219-5

Pracovný zošit z biológie pre 6. ročník ZŠ
Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
Pracovný zošit.
ISBN 978-80-8067-221-8

Pracovný zošit z matematiky pre 6. ročník ZŠ
Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. 40 s. Brož.
Pracovný zošit.
ISBN 978-80-8067-222-5

SLOBODNÍKOVÁ, Livia
Príručka na praktické cvičenia z mikrobiológie
Bratislava, Univerzita Komenského, vydavateľstvo 2009. 3. vyd. 75 s. Brož.
Protokoly.
ISBN 978-80-223-2635-3

6 APLIKOVANÉ VEDY

611 Populárna medicína

MARKOVIČ, Miro
Pravda o vitamínoch. Zdravý a fit alebo chorý a slabý!
Bratislava, VITAL VITAMINS 2009. 1. vyd. 28 s. Brož.
Praktická publikácia o vitamínoch a výživových doplnkoch pre širokú verejnosť.
ISBN 978-80-970190-1-3

SHAPIRO, Debbie
Léčení těla a mysli. Z angl. orig. prel. do češtiny M. Frybortová
Bratislava, Eugenika 2009. 1. vyd. 275 s. Brož.
Kniha mapuje orgány ľudského tela a vysvetľuje, čo znamenajú ťažkosti v konkrétnom mieste.
ISBN 978-80-8100-114-7

7 UMENIE. ŠPORT. VOLNÝ ČAS

79 Šport. Volný čas

FULLMAN, Joe
Veľký lexikón – Kúzla a mágia. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 120 s. Viaz.
Sprievodca zábavnými trikmi s podrobnými ilustrovanými návodmi pre deti od 11 rokov.
ISBN 978-80-8089-294-4

Super autá. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 12 s. Brož.
Zošit na voľný čas: 100 farebných fotografií najmodernejších áut s množstvom samolepiek (vhodné pre deti od 5 rokov).
ISBN 978-80-8089-299-9

Super nákladiaky. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková
Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 12 s. Brož.
Zošit na voľný čas: 100 farebných fotografií najväčších nákladiakov s množstvom samolepiek (vhodné pre deti od 5 rokov).
ISBN 978-80-8089-300-2

8 LITERATÚRA. BELETRIA

80 Literárne dejiny. Teória. Kritika. Korešpondencia. Súborné dielo a vybrané diela. Biografie a monografie o spisovateľoch

Hommage à Július Pašteka. Zost. Miloš Mistrík
Bratislava, Slovenská teatrologická spoločnosť 2009. 1. vyd. 190 s. Viaz.
Zborník príspevkov vydaných pri príležitosti 85-ročného životného jubilea literárneho vedca, historika, teatrologa, filmológa a umenovedca. Autori príspevkov: M. Mistrík, J. Ch. Korec, F. Mikloško, V. Šabík, P. Liba, V. Turčány, V. Petrik, I. Stadtrucker, L. Čavojský, A. Maťašík, J. Sládeček, J. Hlinický, A. Kolková, I. Vaško.
ISBN 978-80-968514-6-1

LOSSKIJ, Nikolaj Onufrijevič
Dostojevskij a jeho kresťanský svetónáhľad. Úvod Andrej Červeňák
Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2009. 1. vyd. 320 s. Edícia svetových mysliteľov. Brož.
Filozoficko-literárnovedná monografia od ruského mysliteľa (1870-1965), v ktorej zachytáva osobnosť a dielo veľikána ruskej literatúry 19. storočia.
ISBN 978-80-8061-365-5

81 Poézia

JANOVSKÁ, Tímea
Otče náš
Prešov, Vydavateľstvo Michala Vaška 2009. 1. vyd. 56 s. Brož.
Básnická zbierka.
ISBN 978-80-7165-740-8

82 Divadelné hry. Scenáre. Dramatické texty

SHAKESPEARE, William
Tri tragédie. Z angl. orig. prel. a sprievodný text napísal Ľubomír Feldek. Ilust. Peter Uchnár
Bratislava, Ikar 2009. 1. vyd. 168 s. Viaz.
Aktuálny preklad najznámejších divadelných hier svetoznámej dramatiky: Romeo a Júlia, Hamlet, Othello. Kniha je v koženej, darčekovej väzbe.
ISBN 978-80-551-1827-7

83 Román. Novely. Poviedky

BALOGHOVÁ, Mary
Škandály lásky. Z angl. orig. prel. Tamara Chovanová
Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 1. vyd. 288 s. Viaz.
Romantický príbeh o krásnej Frey a markízom-zvodcom Joshuom.
ISBN 978-80-220-1487-8

Anotácie

ESTERHÁZY, Péter
Pomocné slovesá srdca. Z maď. orig. prel. Juliana Szolnokiová Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. Nestr. Viaz.
 Kniha s podtitulom Úvod do krásnej literatúry od významného maďarského spisovateľa (nar. 1950), ktorú inšpirovala smrť vlastnej matky (pôvodne vyšla v roku 1985).
ISBN 978-80-8101-202-0

ESTERHÁZY, Péter
Žiadne umenie. Z maď. orig. prel. Juliana Szolnokiová Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 164 s. Viaz.
 Kniha významného maďarského spisovateľa (nar. 1950) nadväzuje na príbeh inšpirovaný smrťou matky (Pomocné slovesá srdca) a ponúka postmodernú víziu bytia.
ISBN 978-80-8101-200-7

GULIK, Robert Van
Prípad čínskeho zvonu. Z angl. orig. prel. Ondrej Laurinc Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 2. vyd. 216 s. Edícia Zelená knižnica. Viaz.
 Ďalšia klasická detektívka z edičného radu o vyšetrovateľovi sudcovi Ti, v ktorej pátra po násilníkovi a vrahovi.
ISBN 978-80-220-1493-9

HART, John
Intrigán. Z angl. orig. prel. Vladislav Gális Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009. 1. vyd. 328 s. Viaz.
 Triler zo súdneho prostredia.
ISBN 978-80-220-1494-6

Istrocon. Zost. Róbert Žitňan. Úvod Dagmar Mehešová Bratislava, Občianske združenie AnimeCrew 2009. 1. vyd. 173 s. Brož.
 Zbierka 14 finálových poviedok sci-fi, fantasy a hororu z prvého a druhého ročníka literárnej súťaže Cena Istroconu (2007, 2008) – portcami súťaže boli M. Ferko, B. Stožický, M. Králik a D. Mehešová.
ISBN 978-80-970104-1-6

SOROKIN, Vladimír
Srdcia štyroch. Z rus. orig. prel. Ján Štrasser Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 334 s. Edícia Svetová próza. Brož.
 Tretí titul súčasného ruského spisovateľa (nar. 1955), ktorý vychádza vo vydavateľstve Kalligram, obsahuje rovnomenú novelu, prózu Mesiac a tri divadelné hry: Dostojevskij trip, Peľmene, Hochzeitsreise.
ISBN 978-80-8101-201-3

TATARKA, Dominik
Panna zázračnica Bratislava, Artforum 2009. 4. vyd. 93 s. Viaz.
 V poradí druhé dielo, novela, významného slovenského spisovateľa 20. storočia (1913-1989), ktoré bolo aj sfilmované.
ISBN 978-80-969226-9-7

TATARKA, Dominik
Démon súhlasu Bratislava, Artforum 2009. 2. vyd. 97 s. Viaz.
 Novela významného slovenského spisovateľa 20. storočia (1913-1989), ktorá v čase svojho vydania (1963) reagovala na totalitnú moc.
ISBN 978-80-969226-8-0

VILIKOVSKÝ, Pavel
Vlastný životopis zla Bratislava, Kalligram 2009. 1. vyd. 301 s. Viaz.
 Román významného slovenského spisovateľa (nar. 1941) o otázkach moci, násilí, zla a subjektu.
ISBN 978-80-8101-213-6

841 Literatúra faktu

WETZLER, Alfréd
Čo Dante nevidel. Z nem. orig. prel. Milan Richter. Úvod Tatiana Kernová, Milan Richter, Pavel Zrínyi. Doslôv Ivan Kamenec a Alexander Matuška (z roku 1964)
ISBN 978-80-8067-214-0

Dunajská Lužná, MilaniuM 2009. 5. vyd. 327 s. Edícia Pamätaj. Viaz.
 Autobiografický román z obdobia druhej svetovej vojny o úteku z Osvienčimu.
ISBN 978-80-89178-31-5

86 Literatúra pre deti a mládež

BREZINA, Thomas
Tajomstvo potopeného vraku. Z nem. orig. prel. Katarína Šmidtová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 112 s. Edícia Prípad pre teba a Tigri tím. Viaz.
 Detektívny príbeh pre deti od 9 rokov s priloženou lupou, v ktorom Tigri tím (Patrik, Bea a Luk) rieši záhadu potopeného vraku.
ISBN 978-80-8089-307-1

BREZINA, Thomas
Hrozba robotov. Z nem. orig. prel. Katarína Šmidtová Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 128 s. Edícia Prípad pre teba a Tigri tím. Viaz.
 Detektívny príbeh pre deti od 9 rokov s priloženou lupou, v ktorom Tigri tím (Patrik, Bea a Luk) rieši záhadu robotov v rytierskom brnení.
ISBN 978-80-8089-308-8

MALAM, John
Veľká kniha – Divokí piráti. Z angl. orig. prel. Tatiana Laliková Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 120 s. Viaz.
 Populárno-náučná kniha o pirátoch, histórii a zbraniach s množstvom farebných ilustrácií.
ISBN 978-80-8089-293-7

STEVENSON, Robert Louis, prerozprával Geronimo Stilton
Ostrov pokladov. Z angl. orig. prel. Mária Havranová. Ilust. Tony Wolf Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 44 s. Edícia Dobrodružné čítanie. Viaz.
 Príbeh klasikej literatúry o dobrodružnom pátraní Jima Hawkinsa a jeho priateľov po poklade kapitána Flinty, ktorého sa zároveň usiluje zmocniť aj partia zločineckých pirátov.
ISBN 978-80-8089-312-5

VERNE, Jules
Cesta okolo sveta za 80 dní. Z angl. orig. prel. Agáta Chrenovská. Ilust. Tony Wolf Bratislava, Vydavateľstvo Fragment 2009. 1. vyd. 44 s. Edícia Dobrodružné čítanie. Viaz.
 Príbeh klasikej literatúry o cestovateľovi Phileasovi Foggovi, ktorý prejde celý svet za 80 dní so svojím verným sluhom Passepartoutom.
ISBN 978-80-8089-302-6

12 zlatých rozprávok. Zo špan. orig. prel. Mariana Mináriková. Ilust. Carlos Busquets Bratislava, Slovart Print 2009. 2. vyd. 200 s. Viaz.
 Dvanásť klasických rozprávok viazaných v penových doskách: Červená čiapočka, Perniková chalúpka, Popoluška, Škaredé káčatko, Snehulienka, Peter Pan, Chlapček Palček, Šipová ruženka, Alicia v krajine zázrakov, Bambi, Kocúr v čizmách, Pinocchio.
ISBN 978-80-8112-010-7

89 Učebnice

SUCHYJ, Štefan
Literaturná výchova Prešov, Rusín 2009. 1. vyd. 136 s. Brož.
 Učebnica pre 5. ročník ZŠ.
ISBN 978-80-88769-94-1

9 GEOGRAFIA. BIOGRAFIE. DEJINY**91 Zemepis. Turistika. Cestovanie**

Automapa Slovensko 1 : 500 000 Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 7. vyd. Nestr. Skl. list
 Trojazyčná mapa (angličtina a nemčina) Slovenska s prehľadom najrizikovejších úsekov.
ISBN 978-80-8067-214-0

Ázia – fyzická a politická mapa Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list
 Zložený list formátu A3 s farebnou mapou z oboch strán.
ISBN 978-80-8067-212-6

ČEMAN, Róbert a kol.
Slovenská republika – zemepisný atlas Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 2. vyd. 96 s. Brož.

Kniha obsahuje základné politicko-zemepisné informácie o Slovensku, všeobecnezemepisnú mapu, tematické mapy a mapy miest – Ministerstvo školstva SR ju odporúča ako učebnú pomôcku.
ISBN 978-80-8067-224-9

Európa – fyzická a politická mapa Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list
 Zložený list formátu A3 s farebnou mapou z oboch strán.
ISBN 978-80-8067-211-9

Svet – fyzická a politická mapa Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Skl. list
 Zložený list formátu A3 s farebnou mapou z oboch strán.
ISBN 978-80-8067-210-2

Trnava – Trnavský kraj. Podrobný atlas miest a obcí Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. 112 s. Brož.
 Atlas Trnavy, Trnavského kraja a jednotlivých miest trnavského kraja.
ISBN 978-80-8067-220-1

92 Biografie. Rodokmene

SROKA, Stanisław Andrzej
Jánošík. Pravdivá história karpatského zbojníka. Z poľ. orig. prel. Ingrid Majeriková Bratislava, Goringa 2009. 1. vyd. 69 s. + 12 strán fotografií a mapa. Brož.
 Popularizačný životopis Jánošíka.
ISBN 978-80-970042-1-7

97 Dejiny slovenských regiónov a miest

Obec Bežovce
 Bežovce, Obecný úrad (Bežovce) 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
 Informačná brožúra o obci.
ISBN 978-80-89258-40-6

Obec Blatné Revištia
 Blatné Revištia, Obecný úrad (Blatné Revištia) 2009. 1. vyd. 30 s. Brož.
 Informačná brožúra k 765. výročiu prvej písomnej zmienky o obci.
ISBN 978-80-89258-41-3

Osemstoročné Žakovce. Zost. I. Chalúpecký Kežmarok, ViViT 2009. 1. vyd. 168 s. Brož.
 História a súčasnosť obce.
ISBN 978-80-89264-33-9

PÁLENÍK, Jozef
Potulky stáročiami obce Svinná Svinná, Obecný úrad (Svinná) 2009. 1. vyd. 511 s. Brož.
 Monografia obce.
ISBN 978-80-970119-3-2

Predajná – krajina, história, kultúra. Zost. P. Hronček, M. Lokša, P. Maliniak Predajná, Obecný úrad (Predajná) 2009. 1. vyd. 230 s. Viaz.
 Dejiny a súčasnosť obce.
ISBN 978-80-970195-4-9

Stratený kaštieľ v Parchovanoch. Zost. J. Hvozdič, M. Loch Parchovany, Obecný úrad (Parchovany) 2009. 1. vyd. 31 s. Brož.
 História stavby a jej majitelia.
ISBN 978-80-970188-8-7

992 Historické dokumenty. Archívy. Múzeá

Ulrich Richental: Kostnická kronika. Z nem. orig. prel. Mária Papsónová. Úvod Pavel Dvořák. Štúdie, komentáre a vysvetlivky František Šmahel a Daniela Dvořáková
ISBN 978-80-8067-214-0

Budmerice, Vydavateľstvo RAK 2009. 1. vyd. 310 s. Edícia Pramene. Viaz.
 Reprezentatívna publikácia s dobovými ilustráciami uvádza preklad Kostnickej kroniky zo stredovekej nemčiny spolu so štúdiami a poznámkami.
ISBN 978-80-85501-42-1

993 Rozličné fakty. Aktuality

BARÁK, Emil
Krída ako výzva, šanca a príležitosť Bratislava, Eugenika 2009. 1. vyd. 370 s. Brož.
 Rady a inšpirácie.
ISBN 978-80-8100-150-5

Výročná správa 2008 Bratislava, ERKO 2009. 1. vyd. 19 s. Brož.
 Správa o činnosti detskej organizácie – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí.
ISBN 978-80-88710-96-7

999 Učebnice

Geografický zošit pre 6. ročník ZŠ a prímú osemročných gymnázií Bratislava, MAPA Slovakia Plus 2009. 1. vyd. Nestr. Brož.
 Pracovný zošit.
ISBN 978-80-8067-223-2

Adresár vydavateľstiev z Kníh v predaji

Artforum, Kožia 20, 811 03 Bratislava, tel. 02/5441 1746, fax 02/5441 4009, e-mail: artforum@artforum.sk

Don Bosco, Miletičova 7, 821 08 Bratislava, tel. 02/555 722 26, fax 02/555 749 92, e-mail: donbosco@donbosco.sk

Elfa, Letná 9, 042 00 Košice, tel. 055/625 3839, e-mail: elfa@elfa.sk

Epos, Pečnianska 6, 851 03 Bratislava, tel. 02/6241 2357, 6383 4851, 044/4321 016 (Ružomberok), fax 02/6241 2357, e-mail: epos@epos.sk

ERKO, Mamateyova 4, 851 05 Bratislava 5, tel. 02/6224 7852, fax 02/6224 7850, e-mail: erko@erko.sk

Eugenika, Iljušinova 2, P. O. Box 187, 850 00 Bratislava 5, tel. 02/6381 0659, fax 02/6381 0659, e-mail: eugenika@eugenika.sk

Goringa, Sekurisova 7, 841 02 Bratislava, tel. 0903 603 550, e-mail: goringa@szm.sk, goringa@gmail.com

Ikar, Kukuričná 13, 831 03 Bratislava 3, tel. 02/ 49 104 307-308, fax 02/ 49 104 350, e-mail: ikar@ikar.sk

Kalligram, Staromestská 6, 813 36 Bratislava, tel. 02/5441 5028, fax 02/5441 1801, e-mail: szig@kalligram.sk

Kresťanské spoločenstvo Milost, Robotnícka 5, 974 01 Banská Bystrica, tel. 048/414 65 49, fax 048/414 65 49, e-mail: milost@milost.sk

MAPA Slovakia Plus, Dvokřížna 49, 821 06 Bratislava 214, tel. 02/4552 2092, fax 02/4564 0303, e-mail: mapa@mapa.sk

MilaniuM, Jánošíková 714, 900 42 Dunajská Lužná, e-mail: milaniu@pobox.sk

Národná banka Slovenska, Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava, tel. 02/5787 1111, fax 02/5787 1100, e-mail: info@nbs.sk

Občianske združenie AnimeCrew, Mánesovo nám. 6, 851 01 Bratislava

Obecný úrad (Bežovce), č. 184, 072 53 Bežovce, tel. 056/6590219, e-mail: oubezovce@lekosonline.sk

Obecný úrad (Blatné Revištia), č. 86, 072 43 Blatné Revištia, tel. 0907 058 508, fax 056/659 72 20, e-mail: bl.revistia@minet.sk

Obecný úrad (Parchovany), Hlavná 470, 076 62, tel. 056/679

71 01, fax 056/668 23 10, e-mail: ocu@parchovany.sk

Obecný úrad (Predajná), 976 63 Predajná, tel. 048/619 21 19, fax 048/619 23 45, e-mail: obecpredajna@stonline.sk

Obecný úrad (Svinná), č. 141, 913 24 Svinná, tel. 032/6487 232, fax 032/648 72 64, e-mail: ocusvinna@slovanet.sk

Poradca podnikateľa, Martina Rázusa 23A, 010 01 Žilina, tel. 041/70 53 222, 041/70 53 600, e-mail: bonus (zavináč) epi.sk

Redemptoristi – Slovo medzi nami, Puškinova 1, 811 04 Bratislava, tel. 02/5249 7628, fax 02/5244 9497, e-mail: slovo@host.sk

Rodina Nepoškvrennej, Sr. M. Bernadeta Pánčiova, 038 31 Vrúcko 190, e-mail: RN@slovanet.sk

Rusín, Duchnovičovo námestie č. 1, 080 01 Prešov

Slovart Print, s.r.o., Pekná cesta 6, 834 03 Bratislava 3 – Nové Mesto, tel. 02/4488 1066, fax 02/4488 1277, e-mail: slovartprint@slovartprint.sk

Slovenská teatrologická spoločnosť, Kabinet divadla a filmu SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava, tel. 02/5477 7193, fax 02/5477 3567, e-mail: milos.mistik@savba.sk

Slovenské pedagogické nakladateľstvo – Mladé letá, Sasinkova 5, 815 19 Bratislava, tel. 02/5556 4293, fax 02/5542 5714, e-mail: market@mlade-leta.sk

Slovenský spisovateľ, Vajnorská 128, 832 92 Bratislava 12, tel. 02/4445 3041, e-mail: slovenskyspisovatel@slovenskyspisovatel.sk

Spoločnosť Božieho slova, Kalvária 3, 949 01 Nitra, tel. 037/7722 183-6, fax 037/7722 347, e-mail: svd.dom@svd.sk

Spolok sv. J. Krstiteľa, Obščestvo sv. Joana Krestiteľa, Gréckokatolícky farský úrad, 065 42 Čirč

Spolok sv. Vojtecha, Radlinského 5, 917 01 Trnava, tel./fax 033/5907711, 033/5907760, e-mail: ssv@ssv.sk

Súvaha, Prievozská 14 A, 821 08 Bratislava, tel. 02/5341 4778, fax 02/5341 4135, e-mail: suvaha-sekretariat@netax.sk

Syloam, Zhorínska 58, 841 03 Bratislava

Štátna ochrana prírody SR, Lazovná 10, 974 01 Banská Bystrica, tel. 048/4154 269, fax 048/4155 027

Tlačiareň Kušnír, Sabinovská 55, 080 01 Prešov, tel. 051/7710411, fax 051/7710051, e-mail: tlciaienkusnir@nexta.sk

Univerzita Komenského, vydavateľstvo, Šafárikovo nám. 6, 818 06 Bratislava, tel. 02/5924 4111, 5293 1830

Univerzitná knižnica, Michalská 1, 814 17 Bratislava, tel. 02/59 804 222, fax 02/54 434 246, e-mail: ukb@ulib.sk

VITAL VITAMINS, Žilinská 8, 811 05 Bratislava, tel. 0918 55 55 86, e-mail: office@vitalvitamins.eu

ViViT, Hviezdoslavova 18 – Lúce, 060 01 Kežmarok, tel./fax 052/4525 361, e-mail: vivit@sinet.sk

Vydavateľstvo Fragment, Kominárska 2, 831 04 Bratislava 3, tel. 02/5023 4583, fax 02/5557 3151, e-mail: fragment@fragment.sk

Vydavateľstvo Michala Vaška, Nám. Kráľovnej pokoja 3, 080 01 Prešov, tel./fax 051/7711407, e-mail: vmv@vmv.sk

Vydavateľstvo RAK, 900 86 Budmerice, tel. 033/6448 119, fax 033/6448 119

Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, Laurinská 2, 814 99 Bratislava, tel. 02/5443 2671, fax 02/5443 2671, e-mail: vsss@vsss.sk

Prekladová literatúra

Carrie Adamsová: Krstná

Ikar, Bratislava 2009
Preklad Elvíra Haugová

Umenie klamať zovňajškom je ženám vlastné. No čo urobila Carrie Adamsová, výborná autorka detektívok, v tomto prípade však údajne autorka ženskej literatúry, s knihou *Krstná*, to presahuje všetky hranice možnosti kamufláže!

V prvom rade *Krstná* vôbec nie je klasickou ženskou literatúrou. V tejto brilantne zvládnutej, presne nadávkovanej, realistickej, možno pre niekoho až vulgárne pravdivej knihe nenájdete nijaké kvietkované šaločky, romantické vzdychy, ani vlahé letné večery. Adamsová vedie svoju hrdinku životom tvrdo a neúprosne a taká je aj ona, Tessa.

Už prvá veta anotácie na prebale, že Tessa Kingová je tridsaťročná právnička, je kamufláž. Má 37 – a tých sedem rokov je v jej živote veľmi dôležitých. Uvedomuje si, že je štvornásobnou krstnou mamou, ale k svojmu dieťaťu, ba ani k trvalému vzťahu sa ešte neprepracovala. Za sebou má otrasný zážitok s úchylným šéfom, pred sebou možnosti sexu na jednu noc. Veci a javy pomenúva Adamsová Tessinými ústami presne a reálne, s dávkou humoru až cynizmu, ktorý je však nekonečne ľudský! Konečne obhajoba ženy ako realnej bytosti, inteligentnej, citiacej, múdrej a nie vždy šťastnej...

Adamsová je majsterka opisu. („*Pani B. je korpuľentná staršia dáma, ktorá okolo seba šíri mierny pach labradora.*“) Je realista. Jej hrdinka v posteli prdí. Tvrdiť, že hrdinky románov neprdí, je pozmenený Freudov výrok: Kto neprizná, že v mladosti onanoval, ten onanuje dodnes. Jej hrdinka si užíva sex. Ba nie, nie sex, kefovanie. Vôbec sa za to nehanbí. Tá istá hrdinka je však o pár hodín neskôr obetavou krstnou mamou problematickému pubertiakovi Casparovi, s ktorým si vlastní rodičia nevedia poradiť. Stará sa o chorľavé dievčatko slobodnej mamy Billy. Nechá si ovracať sviatočný kostým dvojičkami priateľky Helen. Realisticky a bez príkras uvažuje o ťažkej úlohe matky, ktorá by mala a chcela byť aj príťažlivou manželkou, aj vášnivou milenkou a obdivuhodnou pracovníčkou. To všetko chce aj Tessa, ale keď vidí svoje uštvané, nešťastné a bojujúce priateľky, váha. A priateľky jej zase ticho závidia ploché brucho, nevyfahané prsia a možnosť do rána popíjať v bare, kým ony sa ženú domov variť, upratovať a písať úlohy.

Kniha *Krstná* je nesmierne silná výpoveď tzv. emancipovanej ženy. Jej symbolom by mohli byť lodičky na dvanásťcentimetrovom podpätku. Znak mimoriadne ženskej hrdinky, ale aj nebezpečná zbraň. Znak sily i slabosti, pochynosti, snov a špicatej reality. Špicatej najmä pre ženy, lebo muži sú v tejto literatúre len pôvabnou dekoráciou. Na ženách tu stojí svet. Adamsova stupňuje dej zdanlivo až k možnému happy endu a čitateľ sa zľakne: Naozaj sa to dramatické a zábavné čítanie skončí tak čajovo? Nie, nebojte sa. Neskončí. Hoci si autorka neodpustila fakt tragicky sa zbaviť postavy Helen, ktorá mala byť nositeľom ženskej neschopnosti vyrovnat sa s krutým osudom, pripravila takisto prekvapivý koniec, ako celý dej románu. A skutočný ako sám život.

Anna Goralová

Stephen J. Cannell: Podpis vraha

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009
Preklad Ján Dulla

Shane Scully je mladý detektív v losangeleskom policajnom zbore, ktorého zlé dni sa začnú telefonátom Barbary Molarovej. Jej manžel, Scullyho bývalý partner, v práci sa tešil priazni svojich nadriadených, sa práve rozhodol ušetriť nejaké peniaze za jej očné tiene, no nie bezbolestne. Scully pri záchrane Barborinho života pošle rozzúreného manžela na večný odpočinok a nevedomky spustí udalosti, ktoré všetkým zainteresovaným neskôr mimoriadne skomplikujú život. Prípad, ktorý pôvodne vyzeral ako zabitie v sebaobrane, postupne nadobúda úplne iný rozmer. Podozrenie z vraždy dostáva nešťastného detektíva mimo služby a do pozornosti neoblíbeného oddelenia pre vnútorné záležitosti. Jeho prípadom sa začne zaoberať aj právnička Alexa Hamiltonová. V jej pracovni visia trofeje viacerých hriechov z radov polície a veľmi dobre si pamätá Scullyho vztýčený prostredník na konci istého súdneho procesu.

Bývalí kolegovia sa jednoznačne postavajú na stranu mŕtveho. Ďalšou komplikáciou je syn jeho priateľky Sandy, bývalej ženy ľahších mravov, ktorá pracuje v utajení ako policajná agentka. Syn vyrastá v internátnych školách a štúdium si spríjemňuje fajčením listov z rastliny cannabis. Sandy požiada Scullyho o pomoc pri starostlivosti o syna, pričom ani jeden z nich netuší, akým komplikovaným smerom sa ich vzťah začne uberať.

Hlavného hrdinu Shana Scullyho sme mali možnosť spoznať už v príbehoch *Podpis vraha* a *Vertikálna rakva*.

Thomas Perry: Syn zabijaka

Bratislava, Slovenský spisovateľ 2009
Preklad Vladislav Gális

Každému začínajúcemu autorovi trilerov by nepochybne zdvihlo sebavedomie, keby jeho prvotinu vychválil do nebies stvoriteľ osamelého hrdinu Hieronyma Boscha – Michael Connelly. Knihu *Syn zabijaka* prirovnal k našťartovanému autu, ktorému v „žilách prúdi vysokooktánový benzín“. Po jej prečítaní s ním budete určite súhlasiť.

Keď na odborárskej schôdzi v malom kalifornskom mestečku vyletí do vzduchu pikap člena miestnej odborovej organizácie Ala Veasyho, navonok nejde o mimoriadnu udalosť. Pozornosť špeciálneho vyšetrovacieho oddelenia upúta až vtedy, keď vyjde najavo, že výbušnú zmes tvorilo 100 kg umelého hnojiva, čo jednoznačne potvrdzuje prácu profesionála. Prípadom je poverená mladá vyšetrovatelka Elizabeth. Netuší, že sa dostáva na stopu zabijaka prvej triedy. Bezmenného nájomného vraha často využíva mafia na upratanie zhovorčivých svedkov a príslušníkov konkurenčných klanov, prípadne amerických senátorov. No potom sa už aj on stáva nepohodlným a mafia rozhodne o jeho odstránení. Lenže odpratať zo zemskeho povrchu profíka, čo sa v tejto oblasti cíti ako ryba vo vode, je aj nad jej sily. Zabijak sa rozhodne vyrovnáť dlhý a počet mafianskych pohrebov rastie ako nehodová štatistika. Čitateľ s napätím sleduje aj úsilie Elizabeth objasniť pribúdajúce vraždy a dolapiť ich páchatela, zabijak je však vždy o niekoľko krokov pred svojimi prenasledovateľmi.

Vladimír Radosa

Príbeh osobných hľadání

Ludmila Ulická: Daniel Stein, tlmočník. Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009
Preklad Ján Štrasser

Ludmila Ulická patrí k pozoruhodným osobnostiam súčasnej ruskej literatúry, poznajú ju čitatelia v Rusku, ale aj za hranicami. Autorka pochádza z rodiny s bohatou intelektuálnou a umeleckou tradíciou, v autobiografických textoch spomína napríklad na obrovskú rodinnú knižnicu, ktorú od raného detstva spoznávala. A spomína aj na predkov, ktorí sa venovali vede či umeniu, prastará matka písala básne v jidiš. Ona sama začínala veľmi skoro s písaním, najsťor neskôr prešla k dramatickej a prozaickej tvorbe. Získala viaceré prestížne ceny. Potešiteľné je, že s Ulickou sa mali možnosť oboznámiť aj naši čitatelia, v slovenskom preklade vyšli jej knihy *Sonička*, *Vesely pohreb*, *Medea a jej deti* – a napokon v tomto roku román, skutočný opus – *Daniel Stein, tlmočník*.

Pôvodným povolaním biologička-genetička, v jednom z rozhovorov na otázku, ako prešla k literatúre, odpovedala, že v strede jej záujmu bol vždy človek. Kým v prvom prípade skúmala fermenty, ako spisovateľka skúma myslenie a správanie človeka, zmenil sa teda len uhol pohľadu... a ešte dodala, že nie idey, problémy, udalosti samy osebe, ale to, ako sa stretávajú s človekom, ako naňho pôsobia, ako ho menia, resp. ako ich mení on, je pre ňu ústredná téma.

Čo robí človek či ľudské spoločenstvo s pôvodnou ideou a naopak, je pre spisovateľku tým najpodstatnejším, svedčia o tom všetky jej prózy, v najväčšej miere však práve román *Daniel Stein, tlmočník*. Poliak žid Daniel pôsobil za druhej svetovej vojny ako tlmočník na gestape a vďaka tomu zachraňoval svojich súkmeňovcov pred smrťou. Neskôr sa stal katolíckym kňazom neďaleko Haify. Príbeh tohto karmelitánskeho duchovného je síce hlavným leitmotívom knihy, k nemu sa však ako k epickému centru zbierajú príbehy desiatok ľudí z rôznych krajín, rôzneho vierovyznania, politického presvedčenia, s rôznymi osudmi... Epické línie životných peripetií množstva postáv, vskutku sugestívne stvárnených, sledujú rôzne podoby onoho stretávania sa človeka s ideami, najmä náboženskými, tak, ako sa tieto dnes krížia, prenikajú, vzájomne zápasia (a svojich odporcov aj zabíjajú) na území Izraela.

Román so zvláštnou kompozíciou založenou na kombinácii listov, denníkov, rozhovorov, zápisok – či ako o ňom hovorí sama autorka – román koláž, kúsok povystrihovanéj

z vlastného života aj zo života iných ľudí, „živý príbeh na útržkoch dní“, je literárne uchopenou víziou o možnom zjednotení alebo aspoň priblížení rôznych náboženstiev a ich prúdov. Je kritikou akéhokoľvek náboženského dogmatizmu a fanatizmu a zároveň nádejou, že je možný obrat myslenia. Bude založené na pochopení a najdôležitejším kritériom posudzovania človeka nebude to, v akého Boha verí, ale jeho skutky, vzťahy s druhými, schopnosť konať dobro, rozosievat milosrdenstvo a lásku. V zmysle tejto nádeje, v zmysle prípravy na tento obrat vnímame životný príbeh Daniela, jednej z najsilnejších postáv v súčasnej literatúre, posla ekumenizmu, hľadača vzájomného porozumenia a zblíženia nielen medzi príslušníkmi židovského, kresťanského a islamského náboženstva či medzi veriacimi a ateistami, ale aj – medzi samotnými náboženstvami. Je to zložitý príbeh teologicky fundovaného, v spôsobe života jednoduchého, skromného, takmer asketického kňaza, statočného kritika cirkevných dogiem, usilujúceho sa o obrodu cirkvi v zmysle Jakubovej cirkvi v Svätej zemi, predovšetkým však tolerantného, chápejúceho, empatickeho človeka rozdáajúceho ľudskosť v čase a v priestore, kde sa religiozita stáva zdrojom tragických konfliktov. V kontexte Danielovho príbehu vystupujú do popredia (pre dogmaticky zmyslajúcich ľudí nepochybne provokujúce) otázky, čo je viera či „pravosť viery“, o vzťahu judaizmu a kresťanstva, no najmä otázky o zmysle viery pre ľudský život, o zmysle samého ľudského života. Kresťanský kňaz, ktorý sa nevzdal ani židovstva, nahliada totiž na všetky náboženské spory (o interpretáciách Biblie, o povahe liturgie, samého Boha) z perspektívy určenej spomínanými otázkami, krédom preňho je neoddeliteľnosť náboženskej viery a ľudskosti, viera, ktorá odvádza od ľudskosti, lásky, milosrdenstva, nemá v takejto perspektíve hodnotu.

Ulickej kniha je knihou o osobnom hľadaní (náboženstvom?, etickom?, metafyzickým?) desiatok postáv, ktorých osudy boli priamo alebo sprostredkovane späté s Danielovým pôsobením – a ako sa priznáva autorka, aj o jej vlastnom hľadaní. Myslím, že s takýmto hľadačským úsilím je konfrontovaný aj vnímavý čitateľ knihy, presnejšie: nie konfrontovaný, ale k takému úsiliu – v duchu hlavného protagonistu – jemne prizývaný.

Etela Farkašová

Svedectvo denníkov

Clara Kramerová: Klárina vojna. Bratislava, Ikar 2009. Preklad Oľga Kralovičová

S odstupom šesťdesiatich rokov sa rozhodla autorka napísať spomienky na kruté vojnové roky v poľskom mestečku Żółkiew. Hoci o holokauste aj prednášala, až teraz ich verne zrekonštruovala na základe svojich denníkov.

Klárine spomienky sa začínajú 1. septembra 1939 po obsadení rodného mestečka ruskými vojakmi. „Prvého zobrali Rusi starého otca,“ spomína. Svojského „džadu“ odvieďlo NKVD, neskôr babču, tetu a uja... Rodičia sa usilovali chrániť deti pred chaosom a panikou, ktoré vtrhli do mestečka po príchode nacistov. Noví vládcovia trestali každý priestupok smrťou. Najšť niekoho, kto by ukryl židovské rodiny v meste či okolí, bolo takmer nemožné. Východiskom bol vlastný úkryt. Pri jeho hľbení pomáhali aj deti („*dva týždne sme hrabali najprv iba rukami, potom hrncami, panvicami, lopatami...*“). Klárina rodina sa ukryla s ďalšími dvoma židovskými rodinami vo vlastnoručne vyhlbenom úkryte v dome poľskej rodiny nemeckej národnosti Beckovcov. Im zverili svoje životy. Spočiatku ich tam žilo 11 a neskôr 18, vrátane detí. Beck bol pijan a suknič-

kár. V byte nad bunkrom usporadúval bujaré večierky s policajtm aj esesákmi, pričom riskoval nielen svoj život, ale celej rodiny.

Klára neopisuje len ťaživý život a ustavičný strach z chorôb a prezradenia, ale aj osudy priateľov a známych. Tragédie jednotlivcov i celých rodín sa okľukami dostávali aj do bunkra, kde Klára spolu s ostatnými 18 mesiacov v neprestajnom strehu a úzkosti čakala na odchod posledného Nemca zo Żółkiewa. „*Všetci sme sa iba objímali a neprestajne plakali... Nemohli sme zabrániť slzám ...boli nás nohy, neboli sme zvyknutí chodiť ... Ale mali sme šťastie*“. Z päťtisíc Židov ostalo v mestečku iba 50. „*Boli sme jediní, ktorí mali rodičov*“ – spomína Klára – „*a náš dom sa stal zhromaždiškom všetkých, čo prežili*“. Záchrancovia a miestni hrdinovia Beckovci sa však dostali do problémov, našli u nich zbrane. Hrozil im tábor. Klárine vojnové zápisky vtedy dokázali, že Beck nie je špión.

Denníky končia septembrom 1944 a sú uložené v Múzeu holokaustu vo Washingtone.

Lýdia Čelková

Hľadanie víťaza

Paulo Coelho: Víťaz je sám. Bratislava, Ikar 2009. Preklad Jana Marcelliová

Paulo Coelho (1947) je jedným z čitateľsky najúspešnejších autorov súčasnosti. V slovenskom preklade naposledy vyšla kniha *Víťaz je sám*. Nesie sa v tradičnom coelhoovskom duchu. Počas približne dvadsiatich štyroch hodín sa autor pokúša previesť čitateľa filmového festivalu v Cannes zákulisím masinérie módy a filmu. Toto prostredie mu poskytuje plochu na filozofické úvahy o zmysle života. Do sveta pozlátky prichádza množstvo ľudí s rovnakým cieľom – využiť svoju možno poslednú šancu preraziť a splniť si svoj sen – množstvo ľudí. Podarí sa dvadsiatpäťročnej herečke konečne podpísať zmluvu na film? Presvedčí filmová producentka, ktorá pricestovala za posledné peniaze na schôdzku s nádejným distribútorom, o svojom projekte? Pre mladučku modelku so sľubnou budúcnosťou je jej profesia len možnosťou úniku pred krutou realitou

života černošskej imigrantky. Pre strach o vlastnú bezpečnosť sa obáva svedčiť v procese vraždy. Prvým veľkým krokom k vysnávanej nedotknuteľnosti je uzavretie zmluvy s renomovaným módnym návrhárom, ktorý si ju vybral na svoju kampaň. Jediný, kto sem neprišiel uzavrieť obchod, je ústredná postava telekomunikačného magnáta Igora. Po dvoch rokoch príprav prichádza do Cannes, aby získal späť svoju bývalú manželku. Atmosférou festivalu s príchodom Igora naruší aj na prvý pohľad nesúvisiaca séria vražd.

Víťaz zostane sám. Je ním ten, kto prežil? Alebo Igor, ktorý splnil, čo sľúbil? Alebo morálny víťaz, ktorý si ako jediný uvedomil, že celá tá maškaráda za to nestojí? Ďalší príbeh, ktorým autor šíri svoje vytrvalé presvedčenie, že zmyslom života je láska (podľa Coelha s veľkým L). „*Pre lásku všetko, okrem zabitia.*“

Ivana Topolovská

Rozhovor s chorvátskym autorom kníh pre deti a mládež

Zvonimirom BALOGOM

Čarodejník z krajiny Slov

Zvonimir Balog je zaujímavý fenomén nielen súčasnej chorvátskej, ale aj zahraničnej literatúry pre deti a mládež. Balog rúca kánony, normy, pravidlá jazyka a stavia z nich nový svet, ktorý je zábavný, čarovný, prekvapivý, ale aj poučný a plný nápadov. Taká je aj zbierka rozprávok a príbehov, ktorá nedávno vyšla v slovenskom preklade Alice Kulihovej pod názvom *Papagáj Gáj a kocúr Cúr* vo vydavateľstve Alika.

Zvonimir Balog sa narodil 31. mája 1932 v Sveti Petar Čvrstec, vyštudoval chorvátsky jazyk a výtvarnú výchovu a štúdium zúročil vo svojej tvorbe, keďže mnohé svoje diela aj sám ilustroval. Výtvarné diela vystavoval aj na samostatných výstavách doma aj v zahraničí, viackrát sa zúčastnil na Bienále ilustrácií v Bratislave. Za literárnu tvorbu získal najprestížnejšie domáce a zahraničné ceny. Začínal poéziou, roku 1970 mu vyšla zbierka básní *Nevidljiva Iva* (Neviditeľná Iva), doteraz má na konte vyše 60 kníh. Pre deti napísal niekoľko divadelných hier, ktoré sa s veľkou obľubou inscenujú na chorvátskych divadelných javiskách.

• Prevažnú časť svojej tvorby ste venovali deťom, prečo ste si vybrali práve túto cieľovú skupinu?

– Nepíšem ani pre deti, ani pre dospelých. Píšem pre seba. Hrám sa so slovami – od detstva to je moja jediná hračka, v tejto hre stále pokračujem, a tým aj vo svojom detstve. Píšem pre dieťa v sebe. Moje hry so slovami sa však páčia aj iným, a preto som autorom určitej generácie, alebo skôr generácií, mám totiž rád viacvýznamové slová, alúzie, inšpiráciu. Píšem o dobre, o humanizme.

• Čo pokladáte za svoj najväčší úspech v literatúre?

– Najkrajšie je, že môžem robiť to, čo mám rád. A keď človek robí to, čo má najradšej, to je úspech. Keď sa ma mladí ľudia pýtajú, čomu sa majú venovať, odpovedám im, že vždy sa im nepodarí robiť to, čo chcú, ale majú sa snažiť robiť to, čo môžu a dokážu s láskou.

• Kto je pre vás múzou a čo považujete za najväčšiu inšpiráciu?

– Najväčšia inšpirácia pre mňa som ja sám. Zatvorím oči a pozerám sa do svojho vnútra, čo je nové v mojom vesmíre. V noci zatvorím oči a vidím slnko. Duchovný priestor ľudstva je veľkolepý, a priestor vždy bol a je inšpirujúci. Nedokážem pochopiť, ako je možné, že vesmír je nekonečný, a preto hľadám odpovede vo filozofii, čítam filozofické diela. Unavujú ma spisovatelia, ktorí píšu len preto, aby písali, hľadajú niečo senzáčné a mňa pritom zaujímajú obyčajné veci, napr. tajomstvo vody. Aká je voda zázračná, závisí od nej náš život, je ako Boh, ktorý je

tiež neviditeľný ako voda. Voda je priehľadná, nemôžeme urobiť nič, iba sa čudovať, ale môžeme byť aspoň dobrí k ľuďom, s ktorými žijeme. Láska je zmysel života, veď sme vznikli z lásky a tá riadi všetko. Predovšetkým musíme mať radi sami seba.

• Vaše knihy boli preložené do viacerých jazykov. Čo bolo najťažšie pre prekladateľov, keďže vaše slovné hry sú často nepreložiteľné. Podarilo sa prekladateľom zvládnuť tieto úskalia prekladu?

– Na to nedokážem presne odpovedať, lebo neovládám všetky jazyky, do ktorých boli preložené moje knihy. Doteraz vyšli najmä moje novely, poézia, úryvky próz približne v 20 jazykoch, a to najmä v angličtine a nemčine. Prekladateľ by mal mať podobný vzťah k textu ako autor, aby sa mu preklad vydaril. Občas sa mi zdá, že poézia je modlitba za všetko, čo si prajeme a čo sa nám nedarí získať. Cez ňu hľadáme pomoc.

• Zbierka rozprávok a príbehov *Papagáj Gáj a kocúr Cúr* je prvým prekladom z vašej tvorby do slovenčiny?

– Áno a som rád, že tieto rozprávky vyšli v slovenčine, lebo naše národy sú si veľmi blízke a nemyslím si to iba ja, svedčia o tom aj vzájomné kultúrne vzťahy v minulosti. Martin Kukučín, ktorý časť svojho života prežil v Chorvátsku, raz povedal, že keby nebol Slovákom, určite by chcel byť Chorvátom. Ja to cítim rovnako. Keby som nebol Chorvátom, chcel by som byť Slovákom.

Lisa Morwayová

Táto rozprávko-pribehovo-zážitková zbierka je výberom z troch autorových kníh. Je to kniha nielen pre deti, ale aj pre dospelých, ktorí majú radi nevšedné hry so slovom a aj v obyčajných veciach radi objavujú krásu. Prekvapí vás očarujúca väseň, s akou autor píše o tom, čo na svete chýba a čo by bolo treba ešte vymyslieť. Chcete spoznať zábudlivú hrušku, alebo zistiť, ako ma trávi deň? Alebo vedieť, aké to je, keď sa zalúbi plniace pero? Vďaka tejto múdrej knihe sa dozviate, čo všetko môže byť pokazené, ako sa kupuje čas a čo robiť, keď ochorie sedemhlavý drak. Stačí, ak nám do redakcie pošlete do 28. októbra kupón vydavateľstva Alika z 11. strany, ktoré jednému z vás túto knižku venuje.

Jozef Banáš po česky

V paláci kníh Luxor na Václavskom námestí v Prahe uviedli (8. septembra) český preklad knihy Jozefa Banáša *Zóna nadšenia* (vydal Knižní klub spoločnosti Euromedia Group). Knihu pokrstili český prozaik Michal Viewegh a autorova dcéra Adela Banášová. Redaktorka vydavateľstva na úvod krátko predstavila dramatický príbeh priateľstva a lásky, na pozadí ktorého autor zachytáva spoločenské udalosti v rozpätí rokov 1968 – 2008, pričom využíva kombináciu dokumentu a fikcie. Práve miera autobiografie, či ide o historickú rekonštrukciu skutočného príbehu, najväčšmi zaujímala publikum. Ďalšie otázky boli zamerané na autorove predchádzajúce profesie, či ako bývalý dip-

lomát a politik vedel potlačiť svoje ego, keďže mnohí autori podľahnú nutkaniu pretláčať seba do popredia. Jozef Banáš zaradil *Zónu nadšenia* do literárneho žánru dokumentárny román. Rozprával aj o svojej knihe *Idioti v politike*, spolu s hercom a imitátorom Rastom Piškom prečítali niekoľko pasáží a pobavili publikum vtipmi a imitovaním slovenských a českých politikov. Zábavný charakter si udržala i prezentácia knihy v Slovenskom inštitúte v Prahe. Teraz očakávame, aký bude ohlas českých čitateľov, lebo sám autor sa domnieva, že najväčším ocenením pre knihu je, ak je o ňu záujem i v zahraničí.

-jw-

O Beňovskom v Berlíne

Čo spája známeho cestovateľa a dobrodruha Mórica Beňovského (1746 – 1786) s Nemeckom? Odpovede na túto otázku zaujímavu naplnili literárny večer v Slovenskom inštitúte v Berlíne (23. septembra). Okrem trojzväzkového diela *Móric August Beňovský – Pamäti a cesty*, ktoré písal rodák z Vrbového pôvodne po francúzsky, ale prvýkrát vyšli až štyri roky po jeho smrti v anglickom preklade v Londýne (1790) a v slovenčine kompletne ako dvojzväzkové až roku 2006 vďaka vydavateľstvu Lúč, priblížili jeho osudy početnému berlínskemu publiku aj krátke ukážky z televízneho seriálu *Vivat Beňovský* a z hry nemeckého dramatika Augusta von Kotzebueho *Gróf Beňovský alebo Sprisahanie na Kamčatke*. Hra mala premiéru v Hamburgu roku 1794, za krátky čas ju preložili do angličtiny, holandčiny, taliančiny, poľštiny, maďarčiny a češtiny, na Slovensku ju

hrávali ochotníci. Práve táto hra inšpirovala riaditeľa Slovenského inštitútu v Berlíne Martina Sarvaša a slovenského herečku Martu Lachovú žijúcu v Nemecku, aby scénickým čítaním z nej priblížili nielen Beňovského, ale aj jej autora Kotzebueho. Na podujatie prizvali vedúceho redakcie dokumentu Berlínskeho rozhlasu Roberta Matejku, aby nemeckým poslucháčom objavil ich dramatika. Hoci Kotzebue napísal vyše 220 hier, dnes je v Nemecku už takmer zabudnutý, jeho meno poznajú len teatrologovia. Pričom jeho súčasníci Goethe a Schiller si jeho tvorbu vážili a jeho hry použil ako libretá pre svoje opery aj Salieri. Epizódy z jeho hry o Beňovskom priblížila sviežim interpretačným výkonom Marta Lachová. Publicista Ján Bábik porozprával o tvorbe M. Beňovského a zaujímavosti z jeho života.

-r-

Ocenenie pre Jána BUZÁSSYHO

„Nemusím veľa, stačí dobre“

Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry každoročne udeľuje pri príležitosti Medzinárodného dňa prekladateľov (na sviatok sv. Hieronýma, patróna tlmočníkov, prekladateľov a knihovníkov, učencov a archeológov) Cenu Zory Jesenskej za celoživotné prekladateľské dielo. Tento rok si cenu prevzal 1. októbra v bratislavskom Klube spisovateľov Ján BUZÁSSY, so slávnostným prítvorom vystúpil Ján Štrasser:

Musi byť človek, ktorý prekladá poéziu, básnikom? Miloslav Okál, vďaka ktorému môžeme po slovensky čítať Homérovu Iliadu a Odyseu, ním nebol (bol klasickým filológom), Viliam Turčány, ktorý nám dal slovenský preklad Danteho Božskej komédie, ním je. Čo je lepšie? Na túto otázku sa nedá exaktne odpovedať. Respektíve dá – ale odpovedou je vždy len a len kvalita prekladu. Dovolím si tvrdiť, že v dvadsiatom storočí si každý slovenský básnik trúfol prekladať poéziu. Jednoducho mal pocit, že ho k tomu oprávňuje jeho štatút básnika. Výsledok? Platia tu štyri úmery: 1. Slabý básnik je slabým prekladateľom poézie. 2. Slabý básnik je silným prekladateľom poézie. 3. Silný básnik je slabým prekladateľom poézie. 4. Silný básnik je silným prekladateľom poézie.

Prvým prípadom sa naozaj nestojí za to zaoberať, hoci príkladov by sa dalo nájsť dosť. Druhý prípad je zaujímavejší – nebudem ho konkretizovať, aby som sa nedotkol kvalitných prekladateľov poézie. Tretí prípad je na Slovensku častý – celkom dobrí básnici sa po hlave vrhli prekladať poéziu a výsledkom nezriedka bolo poškodenie pôvodného autora i jeho slovenského čitateľa. Opäť radšej nebudem konkretizovať – nerád by som sa dotkol kvalitných básnikov. Štvrtý prípad je na Slovensku zriedkavý. Byť silným básnikom a zároveň silným prekladateľom poézie – to chce naozaj silu. Silu talentu, silu intelektu, silu vzdelania, silu básnického remesla... (Sila charakteru nie je podmienkou.) Tentoraz budem konkrétny. Vojtech Mihálik, Miloslav Válek, Lubomír Feldek, Ján Buzássy. Posledne menovaný patrí k tým, ktorí spĺňajú aj obsah zátvorky.

Charakterizovať úroveň prekladovej tvorby Jána Buzássyho sa dá jedným sloganom – názvom hry môjho obľúbeného divadla SkRAT – *Nemusím veľa, stačí dobre*. V roku 1966 preložil T. S. Eliota (Pustatina a iné básne). V 70. rokoch Puškinovho Medeneho jazdca a Bratov Zbojníkov. A čosi z lyriky Ivana Bunina. V 80. rokoch sa pustil do Georgea Gordona Šiesteho lorda Byrona – preložil jeho Korzára a Putovanie Childe Harolda, koncom 90. rokov ďalšie Byronove diela. Eliot, Puškin, Bunin, Byron, Pasternak, Pound...

Buzássy si na prekladanie vyberá básnikov, ktorých kvalitu a hodnotu preveril čas. Nerobí tak z alibizmu, ale z podstaty svojho ľudského i umeleckého vkusu – on sám je autentickým filozofujúcim lyrikom. Aj preto obcuje s básnikmi, ktorých prirodzenou ambíciou bolo hlbinné poznávanie podstaty človeka, nekompromisná analýza jeho etického podložia a originálna výpoveď o tom všetkom. V tomto zmysle si s Buzássym podávajú ruku veľkí romantici Byron a Puškin, veľkí modernisti Eliot a Pasternak, veľkí individualista Ezra Pound. A ešte jeden básnik, ktorého sme doteraz nespomenuli – americký beatnik Allen Ginsberg, nech to znie akokoľvek paradoxne – rovnako veľký filozof a etik (dokonca až moralista) ako spomínaní básnici, stojaci v centre Buzássyho prekladateľskej pozornosti. Treba pripomenúť, že Ginsbergovo Vytie a ďalšie jeho básne Buzássy prekladal i časopisecky publikoval v 60. rokoch minulého storočia – normalizačné dvadsaťročie spôsobilo, že jeho Ginsberg vyšiel knižne až začiatkom 90. rokov minulého storočia.

Na tomto mieste rád konštatujem, že toto laudatio patrí aj pani Zuzane Hegedúsovej, ktorá Busássymu prakticky od začiatku jeho prekladateľských aktivít pripravuje doslovné, presnejšie filologické preklady anglických básnických textov. Sám prekladám nemeckú poéziu v spolupráci s Petrom Zajakom a viem posúdiť, aká je to práca a aký má podiel na výslednej kvalite prekladu. Veľmi veľký a nedocenený. A preto som dvojnásobne rád, že aj Janko Buzássy opustil formuláciu v tiráži: „Preložil Ján Buzássy v jazykovej spolupráci s“ a uvádza meno svojej spoluprekladateľky rovnocenne vedľa svojho.

Nie som teoretik prekladu, preto nebudem hovoriť, čím je Buzássyho básnický preklad objektívne kvalitný. Pre mňa, s dovolením, profesionálneho čitateľa poézie je predovšetkým čitateľsky príťažlivý – Buzássyho Byron, Eliot i Ginsberg ma oslovujú dobrou a prirodzenou súčasnou básnickou slovenčinou, čo mi umožňuje – opäť paradoxne – nevnímať, že medzi autorom a čitateľom stojí prekladateľ. Veď azda najväčšou satisfakciou prekladateľa je, ak mu čitateľ jeho prekladu povie: „Tak som sa začítal...“

Do prekladov Jána Buzássyho som sa začítal už pred štyridsiatimi piatimi rokmi a dodnes ma to drží.

Cena Zory Jesenskej je opäť raz v tých správnych rukách.

Ján Štrasser

NAJPREDÁVANEJŠIE KNIHY

v Česku

V sieti kníhkupectiev Kanzelsberger (39 kníhkupectiev v 27 mestách ČR, on-line predaj, vyše 56 000 denne aktualizovaných záznamov kníh všetkých žánrov; www.kanzelsberger.cz)

Česká beletria

1. Tomáš SEDLÁČEK: *Ekonomie dobra a zla*, 65. pole
2. Halina PAWLOWSKÁ: *Když sob se ženou snídá*, Motto
3. Lenka LANCZOVÁ: *Manželky, milenky, zoufalky*, Víkend
4. Barbara NESVADBOVÁ: *Brusinky*, Deus
5. Zdeněk SVĚRÁK: *Povídky*, Fragment
6. Marie POLEDŇÁKOVÁ: *Líbáš jako Bůh*, Knižní klub

Prekladová beletria

1. Stieg LARSSON: *Dívka, která si hrála s ohněm*, Host
2. Dick a Felix FRANCIS: *Talár a dres*, Olympia
3. Stephenie MEYER: *Stmívání*, Egmont
4. Rhodna BYRNE: *Tajemství*, Ikar
5. Stieg LARSSON: *Muži, kteří nenávidí ženy*, Host
6. Stephen KING: *Za soumraku*, Pavel Dobrovský – Beta

Rozprávka – sprievodkyňa slovami

Hráme sa s rozprávkou.

Bavinas pes la paramisaha

Združenie Korytnačky 2009
Preklad Ingrid Lukáčová

Červená čiapočka v podaní Márie Rázusovej-Martákovej a Janko Hraško v spracovaní Márie Ďuričkovej podľa Pavla Dobšinského vyšli v zaujímavom bilingválnom slovensko-rómskom vydaní s ilustráciami Miroslava Regitku. Publikáciu finančne podporil Úrad vlády SR – Kancelária podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny. Cieľom autorsko-vydavateľského kolektívu bolo vytvoriť knižku, ktorá by bola pre rómske deti – začínajúcich čitateľov – motivačnou podporou pri budovaní vzťahu k čítaniu. Rada by som však tento zámer obrátila vice versa. *Bavinas pes la paramisaha* je podnetnou príležitosťou pre nerómske deti, aby sa cez jazyk, jednotlivé slová a výrazy, trochu zblížili s rómčinou ako s jazykom jednej z etnických skupín, ktorá žije na Slovensku, a aby sa prostredníctvom poznávacieho procesu na zážitkovej báze budovala v deťoch úcta k tomuto etniku. Magdaléna Gocníkova, autorka námetu tvorivej časti knihy, šéfredaktorka detského časopisu *Fifík*, použila vo svojej koncepcii mnohé dobré a osvedčené formy a prostriedky, ktoré sa čitateľsky osvedčili už v spomínanom periodiku. Deti po prečítaní rozprávky nájdu hlavolamové farebné bludiská, osemšesťrokovky, pexesá z rozprávok, hry na rozvoj zrakového vnímania a iné zábavné úlohy. Hravo tak pracujú s kľúčovými slovami z príbehu. Toto dobrodružstvo si však môžu užít aj slovenské deti, ktoré by po knižke siahli. V premyslenom usporiadaní totiž idú za sebou vždy dve podobné úlohy, pričom zadanie je striedavo raz v rómčine, raz v slovenčine.

Dobrou voľbou bolo, že súčasťou knihy sú aktivity, pri ktorých dieťa trénuje jemnú motoriku, vytvára, majstruje. Pri Červenej čiapočke dostane návod, ako zhotoviť kostým pre bábiku, zostrojíte papierové divadlo, s ktorým si príbeh zahrá. Po rozprávke o Jankovi Hraškovi sa môže pustiť do varenia podľa priložených receptov. Deti si dokonca môžu zhotoviť vyšívaný obrázok Janka Hraška a Červenej čiapočky podľa predpísaného návrhu. Všetky aktivity sú zamerané na budovanie pozitívneho vzťahu k príbehom. Každý zmyslový kontakt, ktorý vieme vhodne zapojiť do čítania s deťmi, totiž stimuluje a posilňuje emocionálnu väzbu na knižku a na čítanie. Táto publikácia poskytuje deťom pestré podnety. Keby vznikalo takýchto knižiek viac, bol by to výborný vklad do rozvíjania zručností čítania s porozumením, v ktorom sme pri hodnotení v uplynulých rokoch získavali v medzinárodnej konkurencii nevelmi dobré umiestnenie. Navyše, výber motivačných činností s textom v tejto knižke je vhodne prispôbený potrebám rómskych detí. Tie sú zvyčajne hyperaktívnejšie, mávajú problémy s dlhodobou koncentráciou, so slovnou zásobou, potrebujú aj viac cvičiť zrakové vnímanie.

Prvolezecká práca má aj slabšie miesta. Niektoré typy úloh menšie deti ťažšie zvládnu, lebo ich nemajú na samostatných listoch (napríklad vyšívanie, strihanie). Ich náročnosť je v tej podobe, ako sa predkladá, neprimeraná nižšej vekovej kategórii. Demotivačne môže pôsobiť aj usporiadanie vystrihovačiek. Vystrihovačky nie sú oddelené. Ak si dieťa

chce vystrihnúť vyznačené figúrky, stratí obrázky z predchádzajúcej strany. Navyše, nemuselo by deštruktívne zasahovať do knihy, čo práve v tomto špecifickom prípade považujem za negatívny prvok. Tieto výhrady uvádzam skôr ako motiváciu ku komplexnejšiemu zvažovaniu metodiky pri ďalších podobných projektoch. Dúfam, že ich bude pribúdať.

Timotea Vráblová

Jenny Dale

Mrkvička a Ďobko / Carrot and Clover

Nerozlučná dvojica / Lottie and Ludo

Bratislava, Mladé letá 2009
Preložila Katarína Szabová

Knižkami z edície *Dvojazyčné príbehy* chce vydavateľstvo Mladé letá motivovať malých čitateľov, aby sa bez zábran učili angličtinu. Séria príbehov, ktoré doteraz vyšli, ako aj najnovšie príbehy o priateľstve zajačička Mrkvička a kuriatka Ďobka alebo šteniatka Lottie a papagája Luda vtipne približujú svet zvieratiek paralelne v angličtine a v slovenčine. Malý čitateľ tak môže samostatne pracovať s cudzojazyčným textom, ale v prípade potreby si môže vypoľt slovenským prekladom. Prvá knižka ich zavedie na spoločný výlet zajačička s kuriatkom do školy, kam chodí ich majiteľka Lucka a práve sa v nej chystá jarná slávnosť... Cestou zvieratká zažívajú dobrodružstvá, ktoré sa našťastie dobre skončia, ale čo je najdôležitejšie – priťahnu pozornosť malých čitateľov.

Hrdinami druhého príbehu sú hravé šteniatko Lottie a papagáj Ludo, ktorí žijú v útulku a spája ich pevné priateľstvo. Lottie túži, aby mala „svoju rodinu“. Naopak, Ludo nechce opustiť útulok slečny Millerovej, a tak radšej predstiera, že nedokáže napodobňovať ľudskú reč. Verí, že tak o neho nebude mať nikto z návštevníkov útulku záujem... Dvojici priateľov sa jedného dňa podarí zadržat zlodějov, ktorí chceli vykradnúť pokladnicu slečny Millerovej. Šteniatko použilo na zlodějov svoje ostré zuby a Ludo zasa napriek svojmu predsavzatiu prehovoril, a tým ich vyľakal. Obe knižky detských čitateľov pobavia a celkom isto im aj rozšíria slovnú zásobu z angličtiny, a to hravou, nenásilnou formou.

-ef-

Alan Snow

Muž v železných ponožkách

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Olga Kralovičová

Na začiatku prvého dielu trilógie *Nech žijú príšery! (Gate na palube!)* žil mladý Artur pokojným životom spolu so svojim starým otcom v mestčku Ratbridge. Odvtedy sa však mnoho zmenilo a so svojimi novými priateľmi – škatutrolmi, kapustohlavcami a samozrejme s pomocou penzionovaného právnika Vilibalda Fiškusa – zažil toho neúrekom. Za nekonečnou šnúrou problémov sú Arturove krídla. Padli do oka zloduchovi Archibaldovi Kradošovi. Problémy neobchádzajú prazvláštnu skupinku hrdinov ani v ďalšom pokračovaní série *Muž v železných ponožkách*. Veľmajster zločinu Kradoš drží v žalári Srového palaca ich priateľov podsvetníkov a aby toho nebolo dosť, chytá zákerné sprisahanie... Ale to by som vám už prezradil priveľa – rozuzlenie príbehu a odhalenie záhadného Muža v že-

lezných ponožkách nájdete v tejto útlej knižke. Artur s kumpánmi vám prinesie zábavu doplnenú pôvabnými čiernobielymi ilustráciami. Paoptikum čudných postavičiek, zrozumiteľný príbeh, obrázky spre-vádzajúce dej a podmanivá atmosféra tohto „divnosveta“ očaria určite nielen -náštročných. Britský dizajnér a ilustrátor Alan Snow debutoval týmto ilustrovaným cyklom a čitateľa, ktorí si obľúbili Arturove dobrodružstvá, môžu sa v najbližších mesiacoch tešiť na poslednú časť trilógie *Haldy syra*.

-vrs-

Jacqueline Wilsonová:

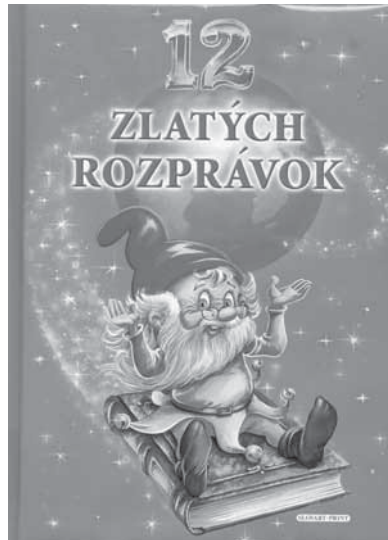
www.trápenie

Bratislava, Vydavateľstvo Slovart 2009

Preklad Andrea Žáčoková, verše Mária Štefánková

Trápenia neprenasledujú len dospělých, ale aj deti, isteže sú iné, majú iné korene, podoby a neraz aj iné dôsledky. Detské trápenia sú o to nebezpečnejšie, že svoje obete môžu poznačiť na celý ďalší život. Známa autorka kníh pre deti a mládež Jacqueline Wilsonová dôverne pozná problémy vekovej kategórie, pre ktorú príbehy píše, presne ich pomenúva a vytváraním výstižných situácií dáva nepriamo návod, ako ich riešiť. Tentoraz nastoluje ubíjajúcu atmosféru v rozpadajúcich sa rodinách, dokonca neobchádza ani tvrdé fyzické násilie, nešťastné prvé lásky, pocit neoblúbenosti a osamelosti uprostred triedneho kolektívu a iné problémy. Zo strastiplných situácií ponúka jedno z ich možných riešení. Spája ho s postavou sympatického, tak trochu netypického pána učiteľa Rýchloša, ktorý vymyslel pre svoju triedu zvláštny pôsob terapie – založil stránku s názvom **www.trápenie**. Žiaci a žiačky – pravda, anonymne, môžu na webovú stránku písať o svojich trápeniach a ostatné deti im môžu radiť, pridávať vlastné skúsenosti. Ako sa ukázalo, táto terapia za výdatnej účasti učiteľa zabraja a pomáhala riešiť deťom ich problémy... Knižka je napriek vážnej téme napísaná ľahko, vtipne, tento odľahčujúci tón podčiarkujú aj ilustrácie. A možno sa stane inšpiráciou pre viaceré triedy či iné detské kolektívy.

-ef-

Vydavateľstvo Slovart-Print pripravilo pre najmenších čitateľov, ktorí ešte radšej pozerajú obrázky, ako skladajú písmenka do slov, výber najznámejších svetových rozprávok *12 zlatých rozprávok*. Ak máte doma pár zvedavých očí, ktorým neujde nijaký detail na princezniných šatách či rozdieloch medzi trpaslíkmi, pošlite nám do 28. októbra kupón Vydavateľstva Slovart-Print z 11. strany.

Kam do klubu? Do Eurobooksu!

Knižkupectvo Eurobooks, ktoré sa už celé desaťročie špecializuje na predaj zahraničnej literatúry priamo od významných vydavateľov z celého sveta, nedávno zmenilo svoju vizáž predajne i webovej stránky a začalo používať nové logo. Jeho stáli návštevníci uvítali rozšírenie doterajších priestorov predajne na Jesenského ul. č. 5 – 9 (811 01 Bratislava, tel.: 02/ 5441 7959, fax: 02/ 5464 6404, e-mail: info@eurobooks.sk). V jej účelne zariadenom interiéri nájdú bohatú ponuku beletrie, kníh pre deti, literatúry faktu, jazykových učebníc, metodických pomôcok, študijnej literatúry (pre školy, ktoré vyučujú podľa osnov medzinárodných organizácií IBDO, OSI a pod.), odbornej literatúry zo spoločenských a prírodných vied a pestrú škálu audiokníh a DVD. Okrem priamo dostupnej zahraničnej literatúry v predajni sa usiluje knižkupectvo svojim zákazníkom splniť požiadavky na akýkoľvek titul zo zahraničia, pomáha im orientovať sa v záplave informácií, odbornými konzultáciami šetrí ich čas a čo je takisto dôležité – poskytuje lepšiu cenu kníh (bez neprimeraných nákladov) či rôzne zľavy. Pri tejto práci – ako konštatovala veduca predajne Gabriela FAJTHOVÁ – je osobný prístup k zákazníkom prvoradý.

Eurobooks nie je iba klasické, ale aj internetové knižkupectvo. Pri príležitosti uvedenia nového obsahu webovej stránky (www.eurobooks.sk) pripravilo pre svojich zákazníkov milé prekvapenie: celé prázdniny posielalo objednané knihy kamkoľvek na Slovensku poštou zadarmo. Ak záujemca nenájde hľadanú knihu, môže využiť službu „*hľadám knihu*“, pri ktorej stačí vyplniť jednoduchý formulár (autor, názov, vydavateľ, resp. ISBN a svoje kontaktné údaje, kam informácie o nájdenom titule a jeho cene knižkupectvo zašle). Zákazník nedáva vopred nijakú zálohu, platí až po prevzatí knihy. Práve dôveru knižkupectva voči zákazníkovi zdôraznil vedúci internetového predaja Karol FAJTH. Vopred nevyžadujú bezpodmienečne registráciu, ale ak klient bude internetovému predaju dôverovať a zriadi si účet na webovej stránke knižkupectva, získa celý rad výhod, napr. bezplatné zasielanie kníh, informácií o knižných novinách z tém, ktoré ho zaujímajú a, samozrejme, nezanedbateľné zľavy.

• O aké zľavy konkrétne ide?

– Zákazník môže získať knihu vý-

hodnejšie už pri prvom nákupe. Ak ho zaujmú dve knihy od toho istého autora, na obe dostane zľavu 7%, ak jeho objednávka prekročí 45 eur, zásielku poštou mu doručíme bezplatne. Zákazník má možnosť vopred si objednať knihy, ktoré ešte nevyšli (platí sa až keď knihu dostane). Takto možno za aktuálnu objednávku objednať nielen odbornú literatúru, ale aj beletriu, pri ktorej objednávateľ odmeňujeme cenovým bonusom. Títo zákazníci dostanú knihy ako prví a za výhodnejšiu cenu. Pre zákazníkov s dlhodobou spoluprácou s knižkupectvom platí exkluzívna zľava 15%. Školy, učitelia, študenti môžu žiadať individuálnu zľavu na učebnice a iné školské príručky.

• Čo okrem týchto výhod ste si pripravili pre svojich zákazníkov?

– Vytvorili sme *Eurobooks Club*. Rozhodli sme sa využiť okruh priateľov nášho knižkupectva a zoskupiť tých, čo majú radi spoločnosť dobrých kníh. Chceme sa v klube stretávať približne raz za mesiac, porozprávať sa o knižných novinách, pestovať kultúru čítania, spoločne sa zamýšľať, diskutovať, podeliť sa s novými myšlienkami a inšpiráciami zo sveta kníh.

• Už máte aj nejaký program Eurobooks Clubu?

– Činnosť klubu sa len rozbieha, začali sme teraz na jeseň a načrtli sme si témy stretnutí až do konca roka. V septembri sme hovorili o diele *Predčítač* (B. Schlink der Vorleser, The Reader) a téme kolektívnej viny, v októbri sa stretne s autorom knihy *The Pope's Legion* Ch. A. Coulombom, na november sme prichystali najrozsiahlejšiu výstavu kníh zameranú na ekonomickú literatúru, finančníctvo a podnikanie. Spojíme ju s diskusiou o novej knihe *Superfreakonomics*, v decembri plánujeme tému *Fantázia alebo rozprávka?* Pôjde o názory autorov, prekladateľov a milovníkov žánru fantasy na diela, ktoré sa stali bestsellermi za ostatných desať rokov. Pokiaľ vás niektorá téma zaujala, môže sa prihlásiť na adrese fajth@eurobooks.sk

V knižkupectve Eurobooks nemajú len vynovené priestory, rozšírené služby, novú a praktickejšiu webovú stránku, nové logo, ale aj nové motto: „*Sme tu pre vás, kto myslíte našimi knihami!*“ Vstúpte a presvedčte sa, ako tu sľuby plnia.

Knižkupectvo navštívila
Lýdia Čelková

Oblúbený rakúsky autor Thomas Brezina sa tentoraz v *Prípade pre teba a Tigrí tím* vydal odhaliť *Tajomstvo potopeného vaku*. Hoci rovnako ako členovia tohto tímu vynikajú bystrosťou, určite oceníte priložené detektívnu lupu, pomocou ktorej sa vám budú ľahšie lúštiť záhady a nástrahy tohto prípadu. Ak sa máte rozhodnúť napríklad, kam stúpiť, aby schody čo najmenej vŕzgali, určite túto detektívnu pomôcku oceníte. Chcete si to skúsiť? Pravidlá našej čitateľskej súťaže poznáte, kupón Vydavateľstva Fragment nájdete (aj bez lupy) na strane 11. Stačí ho vystrihnúť a poslať na adresu našej redakcie do 28. októbra, nezabudnite priložiť svoju presnú adresu.

Igor Janota

Príbehy bratislavských fontán a studní

Bratislava, Albert Marenčin Vydavateľstvo PT 2009

Igor Janota zozbieral 150 povestí o našom hlavnom meste, publikoval vyše 3000 článkov a vydal knihy (všetky vyšli vo Vydavateľstve PT Albert Marenčin): *Oprášené historiky zo starej Bratislavy*, *Slávní ľudia v Bratislave*, *Bratislavské rarity*, *Rehole, kostoly a kláštory v Bratislave*, *Legends a mýty zo starej Bratislavy*, *Rozprávky a povesti z Bratislavy*. Jeho najnovšia publikácia nazrie do histórie bratislavských fontán a studní. Niektoré z nich už dávno zanikli, no mnohé dodnes lákajú turistov nielen osviežujúcou vodou, ale i z architektonického hľadiska. Čitateľ sa dozvie, ktorá studňa je najstaršia, ku ktorej fontáne sa viaže aká povest' či povera, pod ktorú fontánu by si mal na Silvestra sadnúť zalúbený pár a pobožkať sa, aby im láska vydržala na celý život. Príbehy dopĺňajú fotografie zachytávajúce tieto stavby v súčasnom stave, ale i to, ako vyzerali v minulosti. Takže publikácia je určená nielen rodákmi z Bratislavy, ale i jej návštevníkom, ktorým fotografie pomôžu zorientovať sa. Igor Janota populárno-náučným štýlom opísal až 66 fontán a studní nachádzajúcich sa v Bratislave. Ku každej doplnil zaujímavý príbeh jej vzniku či, naopak, zániku. A hoci autor vyštudoval Vysokú školu obchodnú a 20 rokov pôsobil v oblasti ekonomiky a stavebníctva, jeho verní čitatelia ho právom považujú za historika a spisovateľa.

-jk-

Friedrich Romig

Práva národa

Bratislava, Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov 2008
Preklad Peter Kubica

Možno tvrdiť, že publikácia rakúskeho autora sumarizuje ideológiu strany Konzervatívni demokrati Slovenska (KDS). F. Romig vysvetľuje a obhajuje základné tézy vízie konzervativizmu. Ktoré to sú? Po prvé, je to priorita národa (spoločenstva, ľudu) pred jednotlivcom. Po druhé, je to právo na domov, ktoré sa spája s povinnosťou slúžiť domovu. Zaujímavé rieši právo na sebaurčenie v prípade menšín, ktoré im priznáva len vtedy, ak ich štát diskriminuje v porovnaní s ostatnými menšinami. Romig je jednoznačne proti prisťahovalectvu. Po tretie, je to rímskokatolícka cirkev, resp. jej učenie. Toto učenie pre konzervatívca znamená „*spolupôsobenie na budovaní, rozširovaní a dokončení Božieho kráľovstva na zemi*“ (s. 27), t.j. najmä nekľamať a konať dobro. Čo to presne znamená, autor „*upresňuje*“ odvolávajú sa na vnútorné svedomie jednotlivca a v celom texte odvolávajú sa na pokyny cirkvi. Samozrejme, skeptickejší čitateľ sa môže pýtať, či vnútorné svedomie človeka (kresťana) naozaj stačí v každom prípade a na morálne správne konanie každého človeka, či učenie cirkvi nie je niekedy trochu pozadu za dynamikou spoločenských vzťahov. S cirkvou ako nosným pilierom konzervativizmu podľa Romiga súvisí aj štvrtý pilier konzervativizmu, a tým je skupinovo-stavovské usporiadanie spoločnosti. V posledných kapitolách autor približuje aj katolícko-konzervatívny pohľad na funkcie hospodárstva. Publikácia predstavuje zaujímavý pohľad na katolícku verziu veľmi tradičného konzervativizmu vychádzajúceho z rakúsko-nemeckých historicko-kultúrnych podmienok. Zaujímavé je, že autor je síce Rakúšan, ale v texte asi ani raz nespomenul Rakúsko, alebo nebudaj rakúsky národ, ale stále vychádza z pojmu nemecký národ.

Ak aj akceptujeme konzervativizmus ako legitímnu ideológiu, ktorou nepochybne je, problémom je, že príliš často ide o myšlienky, ktoré vo svojej podstate a vo svojej dobe priamo alebo nepriamo vytvárali ideové podhubie nemeckého národného socializmu, t.j. nacizmu – troch „*najlepších reprezentantov nemeckého ducha: Arthura Schopenhauera, Richarda Wagnera a Friedricha Nietzscheho*“ (s. 68 a nasl.). Autor Friedrich Romig prináša viacero kontroverzných tvrdení. Asi najkontroverzejšie je: „*Bez náboženstva sa nedá vytvoriť štát, ktorého základom je pravda, spravodlivosť a sloboda*“ (s. 64).

Publikácia sa môže stať obľúbenou príručkou pre konzervatívnych demokratov Slovenska, a to nielen tých, ktorí sú združení v politickej strane. Budú sa však musieť vyrovnáť so svojiskými názormi niektorých citovaných autorov na liberálnu demokraciu.

Andrej Školikay

Rozhovor s ilustrátorkou Janou Kiselovou-Sitekovou

Obrázok je rovnocenný partner textu

Knihy, ktoré ilustrovala Jana Kiselová-Siteková, čitateľ berie do rúk tak trochu so zvýšenou opatrnosťou, aby listovaním nenarušil ich krehkosť a pokojnú atmosféru. Jemná farebnosť a ľahké línie jej kresby vyjadrujú čistotu a bezbrannosť detského sveta a zároveň mlčky pripomínajú, že ho treba stále ochraňovať. Za svoju dlhoročnú ilustračnú tvorbu získala už viacero domácich ocenení (roku 1975 Čestné uznanie v súťaži Najkrajšia kniha ČSSR za ilustrácie ku knihe T. Inuia *Muško a Miško na Severnom póle*, roku 1983 Cenu vydavateľstva Mladé letá za knihu veršov J. Čapka *Čarokruh*, roku 1986 Cenu Ludovíta Fullu, Cenu MK SR autorovi za vynikajúce ilustrácie v súťaži Najkrajšie knihy Slovenska roku 1990 za ilustrácie ku knihe A. Lindgrenovej *Zbojníková dcéra Ronja*, 1995 za obrázky do knihy Ondreja Sliackeho *Adam a Eva*, 2002 za *Palculienku* H. Ch. Andersena, 2006 za ilustrácie v knižke *Pišťalkár* E. J. Grocha). K cenným medzinárodným trofejám z Bienále ilustrácií Bratislava (získala Plaketu BIB 1991 za ilustrácie ku knihe A. Lindgrenovej *Zbojníková dcéra Ronja*, Zlaté jablko BIB 1995 – O. Sliacky *Adam a Eva*, roku 1996 bola zapísaná na Čestnú listinu IBBY, Zlaté jablko BIB 2001 – H. Ch. Andersen *Palculienka*) jej tento rok pribudla Plaketa BIB za ilustrácie ku knižke Milana Rúfusa *Anjeličku, môj strážničku* (Buvik 2008).

Biennial of Illustrations Bratislava

• Kolekcia vašich ocenených ilustrácií na súčasnom BIB je k veršom Milana Rúfusa určeným deťom. Bola to jedna z posledných jeho knižiek, ktoré vyšli za jeho života. Mali ste možnosť poznať jeho reakciu na to, keď zobral do rúk knižku *Anjeličku, môj strážničku* dotvorenú vašimi ilustráciami?

– Knižočka do dlane pre radosť detí sa zrodila asi tak, že prvý impulz na jej vznik dala editorka Buvika pani Mária Števková. Majster Rúfus ju vytvoril slovom a mňa čakali obrázky. Pôvodne myslel na iného ilustrátora, a tak

mi to trochu pozvážovalo ruky, či splním jeho očakávanie. Otvorila som si text – veršiky číre ako kvapka rosy – a čítam. – Koľko sneh má vločiek, tolko pozná starká naša krásnych rozprávčiek. – A vznikla dvojstrana. S kalichmi kvetov a v nich vločky – rozprávčičky. Nikdy som sa osobne nestretla s pánom Rúfusom. Jeho reakcie na moje ilustrácie, ktoré som očakávala s trochu úzkosti, mi tlmočila pani Števková. Vraj ho zaujala moja drobnokresba a miniatúrna plocha na vyjadrenie silnej myšlienky. Moje „kresbomalby“ na mnohokrát vypranom plátenku mu pripomínali Liptov. A to ma veľmi potešilo, pretože keď si ho vystriem a pripravím na prácu, tiež myslím na domov. Kniha vyšla vlni v predvianočnom čase a podľa fotografie z malej rodinnej „vernissáže“ u Rúfusovcov bola prijatá s úsmevom.

• Lewis Carroll v Alici hovorí, že knižky bez

obrázkov sú nudné. V čom vy vidíte najdôležitejšiu úlohu ilustrátora v súčasnosti?

– Áno, obrázky sú veľmi dôležité a bez nich je text osamotený. Teraz sa odpútam od detí a spomeniem nás, dospelých. Kolkokrát siachneme po knihe kvôli zaujímavému, vtipnému, výtvarne hodnotnému prebalu a keď ju potom otvoríme a je tam pozoruhodný titulný dvojlist, poteší nás. Obrázok je rovnocenný partner textu, lebo ho môže ešte umocniť a obohatiť, alebo mu môže prstrihnúť krídelká. Aj to sa stáva.

• Ktorá bola vaša najobľúbenejšia knižka v detstve?

– Bola to čarovná kniha o svätójánikoch – chrobáčikoch – od Jána Karafiáta. S nezabudnuteľnými ilustráciami A. Kajlichu. S týmito svätójánikmi som všetko prežívala – ich radosť i žiaľ, utesňovala som s nimi okienka machom pred krutými zimami. Len som sa nevedela zmieriť s koncom, že po nich všetkých zostali len stokrásky, snehobiele alebo s červenými okrajmi. I keď dnes už mám trochu iný názor na kvalitnú ilustráciu, tieto budú pre mňa očarujúce navždy. Proste sú nádherné. A keď som bola staršia, boli to Deti kapitána Granta od J. Verna, opäť s nádhernými obrázkami Zdenka Buriana. Takže ešte raz – ilustrácie sú nesmierne dôležité pre dieťa.

• Budúci rok bude Slovensko čestným hosťom na medzinárodnom veľtrhu kníh pre deti v Bologni. Čím podľa vás môže zaujať naša knižná tvorba?

– Môže zaujať, pretože máme vynikajúcich ilustrátorov a krásne knihy. O tom svedčia početné ocenenia na BIB-e po všetky tie roky. Od plakiet až po Grand Prix. Svet si nás váži a dúfam, že aspoň sčasti dáme detskej dušičke to, čo jej patrí, čo ju obohatí tým správnym smerom.

Marta Bábiková

Chcete vyhrať vyhliadkový let?

Bratislavská Incheba poskytne o tri týždne výstavné priestory haly D fanúšikom kníh. Ak si plánujete program na rozšírený víkend 5. – 8. novembra, nezabudnite doň zaradiť Bibliotéku. Určite si vyberiete z bohatej ponuky jej programu, s ktorým vás podrobne zoznámime v budúcom čísle Knižnej revue, tentoraz manažérka Bibliotéky a Pedagogiky Anna MYDLOVÁ hovorí o novinkách.

• Bibliotéka je už pred dvermi, koľko vystavovateľov bude prezentovať knižnú tvorbu?

– Prihlásilo sa vyše 100 vystavovateľov, čo je viac ako vlni. Hala D, kde sa veľtrh koná, je prakticky plná. Tradične prevažujú slovenskí vydavatelia, ale prídu aj vystavovatelia z Česka, Francúzska, Portugalska, Poľska, Veľkej Británie, Írska, Nemecka, Španielska a Švajčiarska. Výrazne sa zvýšil záujem univerzitných vydavateľstiev, ale aj vydavateľstiev s náboženskou literatúrou. Po viacročnej pauze bude mať svoj stánok na Bibliotéke aj vydavateľstvo Ikar.

• Čoraz viac návštevníkov prichádza na veľtrh aj kvôli sprievodnému programu, na čo sa môžu tešiť?

– Novinkou bude samostatné pódium Slovenského rozhlasu priamo v hale s vlastným programom. Okrem toho budú literárne programy, prezentácie knižných noviniek a besedy s autormi na dvoch pódioch vo vstupnej hale, už teraz sú programové hárky bohato zaplnené. Priamo v hale bude aj štýlová Literárna kaviareň, kde sa návštevníci budú môcť stretnúť so zaujímavými hosťami a pochutnať si na výbornej káve. Bohatý program ponúka aj Veľtrhového kino, okrem animovaných filmov z festivalu Animofest sa budú premietat filmy z festivalu Jeden svet a vzdelávací film Aktívne globálne školy. V priestore pre vzdelávacie workshopy sa bude hrať živé Eko-človeče a rôzne interaktívne hry projektov globálneho vzdelávania. Na svoje si prídu aj súťaživí milovníci kníh, medzi najatraktívnejšie ceny patria 100 kg kníh a vyhliadkový let nad Bratislavou.

JUBILANTI

od 14. do 27. októbra

- 14. 10. 1954 – Ludmila ŠINALOVÁ-KOPECKÁ, spisovateľka pre deti
- 15. 10. 1956 – Pavol JANÍK, básnik, dramatik, publicista, prekladateľ, tajomník Spolku slovenských spisovateľov
- 15. 10. 1960 – Jozef KOLLÁR, prozaik, spisovateľ pre deti a mládež
- 16. 10. 1940 – Nelida NOSKOVIČOVÁ, prekladateľka, literárna historička
- 16. 10. 1944 – Ivan POPOVIČ, prozaik, autor kníh pre deti, výtvarník
- 19. 10. 1939 – Jana GAVALCOVÁ, prozaička, dramaticka
- 19. 10. 1950 – Mária BÁTOROVÁ, prozaička, literárna vedkyňa
- 20. 10. 1945 – Gizela GÁFRIKOVÁ-SLAVKOVSKÁ, literárna historička
- 20. 10. 1953 – Peter JUŠČÁK, prozaik
- 22. 10. 1941 – Milan RESUTÍK, prekladateľ, publicista
- 22. 10. 1955 – Jozef LEIKERT, básnik, autor literatúry faktu
- 23. októbra 1933 – Ján LENČO, prozaik, autor kníh pre deti a mládež, literárny kritik
- 25. 10. 1954 – Ludmila ŠIMKOVÁ, poetka
- 26. 10. 1959 – Pavol PARENÍČKA, kultúrny a literárny historik
- 27. 10. 1924 – Šimon ONDRUŠ, jazykovedec, literárny historik
- 27. 10. 1944 – Michal HARPÁŇ, literárny vedec, kritik, prekladateľ

Johanna Paunggerová – Thomas Poppe Tajomstvo čísel nášho dátumu narodenia Numerologická príručka nového tisícročia

Bratislava, Ikar 2009
Preklad Dana Kurčáková

Príručka vychádza z premisy, že človek je svetelná bytosť a „*elektrické impulzy v našom tele určujú v najvyššej miere, kto sme, ako funguje naše telo, ako vstupujeme do kontaktu s naším okolím, so svetom, s vesmírom*“. Kniha mi padla do oka z dvoch dôvodov. Prvý je „*zeitpunkt*“, teda okamih v čase, pretože som za zaoberala „*zielpunktom*“ vo vzťahu k poslednej hranici jazyka. A tu je tá hranica daná vopred, okamihom narodenia. Druhý je „*pět osamelých čísel*“, ktoré sa týkajú severu, východu, juhu, západu a stredu. To sú súradnice pre pohyb tzv. tirolského kola čísel s 32 číselnými kombináciami. Dátum narodenia je podľa autorov „*kombináciou čísel k seffe*“, kde sa ukrýva poklad nášho života, kľúč k jeho otvoreniu, rozpoznaníu a k energetickému náboju jeho naplnenia. Za výlučné medzi číslami sa považujú čísla 0 a 5. Bez nuly nám údajne chýba schopnosť presadiť sa a bez päťky zas vnútorný stred. Šarlatánstvo? Alebo kabalistické tajomstvo prepojenia človeka, vesmíru a čísla? Kto uverí, nezapochybuje. Pre tých ostatných zostáva premisa dôkazu, overujúca na nás samých, či matematika pustí alebo nepustí.

-dp-

Kto dostane knižku?

Vydavateľstvo Ediposs venuje dvojjazyčné slovensko-anglické vydanie *Ezopových bájak* Lee ŠIDLÍKOVEJ z Ivanka pri Dunaji, knižku *Desivý čas* z edície *Príšerná veda* Vydavateľstva Slovart posielame Zuzke ZELENKOVEJ z Dubnice nad Váhom.

OBJEDNÁVKA

Dvojtýždenník KNIŽNÁ REVUE na rok 2009 si môžete objednať telefonicky: 02/204 73 514, e-mailom: krevue@litcentrum.sk alebo písomne či osobne: Nám. SNP 12, 812 24 Bratislava

VYDAVATELSTVO ALIKA

Strana 9

VYDAVATELSTVO
SLOVART-PRINT

Strana 10

VYDAVATELSTVO FRAGMENT

Strana 10

Rozhovor s dramatikom, textárom, publicistom, humoristom, divadelníkom a prozaikom Milanom LASICOM

Humor je veselá cesta k pravde

Milan Lasica (1940) vyštudoval dramaturgiu na Vysoké škole múzických umení v Bratislave. Už počas štúdia vystupoval v autorských dialógoch s Júliusom Satinským a ich spolupráca trvala vyše štyridsať rokov. Bol členom Divadla na Korze, českého kabaretu Večerní Brno a Novej scény. Od roku 1982 pôsobil v Štúdiu S (dnes Štúdio L+S), ktorého je v súčasnosti riaditeľom. Autorsky sa podpísal pod desiatky divadelných hier a predstavení a piesňových textov, ktoré vyšli aj v knižnej podobe – tvorbu zo 60. a 70. rokov obsahuje 1. časť súborného diela *L&S - 1* (spolu s Júliusom Satinským, L. C. A. 1996), v 2. časti *L&S - 2* (L. C. A. 1998) je zahrnutá tvorba dvojice zo 70. a prvej polovice 80. rokov, cyklus súborného diela uzatvára *Triológ* (s dvojicou L&S je autorom Miroslav Horníček, L. C. A. 1997). Pod názvom *Dialógy* (Forza Music 2008) a *L+S. Jubileum* (Forza Music 2008) vyšli knižne aj prepisy gramofónových nahrávok z ich vystúpení doplnené CD. Piesňové texty Milana Lasicu takisto vyšli ako knižné súbory *Piesne a iné texty* (O 111, 2006) a *Slávne texty slávných piesní* (Forza Music 2008). Autorsky sa podpísal pod spomienkovú knižku *Bledomodrý svet Júliusa Satinského* (Štúdio L+S 2004) a s Jánom Štrasserom pod knihu rozhovorov *Lenže ja som iba komik...* (Forza Music 2005). S Tomášom Janovicom pripravili knihu fejtónov a aforizmov *Zoči-voči* (L. C. A. 1999). Publicistické texty mu vyšli knižne pod titulom *Spoza dverí* (Ikar 2003), za súbor fejtónov uverejňovaných v týždenníku *týždeň Bodka. Fejtóny 2003 - 2006* (Forza Music 2007) získal roku 2008 Cenu Dominika Tatarku, nedávno mu v tomto vydavateľstve vyšla ďalšia časť fejtónov z rokov 2007 - 2009 *2 Bodka*. Ako bibliofília vyšli jeho texty s ilustráciami Mareka Ormandíka v knihe *Milanchólia* (Vydavateľstvo Slovart 2008). V roku 2005 mu udelili Pribinov kríž II. triedy za významné zásluhy v oblasti kultúry.

• V jednom z dávnejších rozhovorov ste sa vyjadrili, že píšete len vtedy, keď to od vás niekto chce. Tvorivú podobu písania teda vnímate skôr ako povinnosť než životnú potrebu?

– Nie som spisovateľ. Ten píše preto, lebo to zo seba musí dostať. Ja píšem preto, lebo to musím odovzdať. Termín je pre mňa najväčším zdrojom inšpirácie. Ale, priznám sa, v poslednom čase nachádzam v písaní akúsi zvláštnu záľubu. Nedá sa však povedať, že bez písania by som nemohol žiť. Môžem. Dokonca sa mi niekedy zdá, že by som mohol žiť aj bez práce. Je to hanba, ale je to tak.

• Slovo sa stalo vašim pracovným nástrojom v hovorenej i písanej forme, pričom každá z nich má svoje špecifiká. Ktorá pre vás znamená väčšiu výzvu, skrýva výraznejší potenciál?

– Najväčšiu radosť mi spôsobuje slovná improvizácia v divadle. Pravdaže, vrcholné to bolo v dialógu so Satinským. A propo, dialóg všeobecne je poloha, v ktorej sa, paradoxne, cítim najviac sám sebou. Nech už je v akejkoľvek forme. Naposledy ma takto inšpiroval dialóg s kresbami Mareka Ormandíka v našej spoločnej knižke *Milanchólia*.

Nezávislosť sama osebe je čosi nenormálne. Je to póza.

V skutočnosti je každý od niekoho závislý.

• V spisovateľsko-ilustrátorskej praxi zvyčajne tvorí ilustrátor obrázky k autorovým textom, vy ste si v *Milanchólii* zvolili opačné garde. Mohli ste sa ako autor textov podieľať na výbere výtvarných artefaktov, alebo ste boli takpovediac postavený pred hotovú vec?

– Kniha bol môj nápad a výber obrázkov bol tiež môj. Vyberal som tie, ktoré ma inšpirovali. Problém vznikol, keď som sa dozvedel, že mám vybrať štyridsať obrázkov. Inšpirovalo ma to oveľa viac.

• Ján Štrasser sa v závere knihy zamýšľa nad tým, ako to vlastne robíte, že ste vtipný a zábavný, no pritom nevyskakujete, negestikulujete, nesmejete sa svojim vlastným vtipom, nestrhávate na seba pozornosť, a predsa vás ostatní pozorne počúvajú, že vždy trafíte klinec po hlavičke... Tak ako to robíte?

– Neprezradím. Vážne: myslím si, že humor nie je v smiešnom geste, ale v strete nečakaných asociácií. Horníček raz o nás so Satinským napísal, že keby nás počúval cudzinec, ktorý nevie po slovensky, netušil by, že sme komici. V tom to väzí. Hovoríte s plnou vážnosťou veci, ktoré sú ľuďom smiešne.

• Považujete humor za účinnú zbraň v boji proti ľudskej prízemnosti a totalitným praktikám?

– Humor nepovažujem za zbraň, to je terminológia päťdesiatych rokov. Humor je veselá cesta k pravde.

• Vzájomné pôsobenie medzi autorom, dielom a čitateľom je alfou a omegou literárnej komunikácie. Vediete počas písania vnútorný dialóg s čitateľom? Do akej miery vás ako autora ovplyvňujú reakcie, názory a čitateľ?

– Nie, pri písaní nemyslím na čitateľa, ale na pointu. Usilujem sa formulovať vety tak, aby im bolo rozumieť na prvé prečítanie. Vlastne, teraz si to uvedomujem, myslím na konzumenta (prepáčte ten odporný výraz). Ale skôr na takého, ktorý ma počúva, ako na takého, ktorý ma číta. Píšem tak, akoby som to hovoril publiku. To je sila zvyku, profesionálna deformácia. Reakcie? V divadle je to jednoduché. Buď sa zasmejú, alebo nie. Pri písaní môžem v to len dúfať. Pravdaže, teší ma, keď ma pochvália.

• ... a názory kritiky?

– Pravdaže, teší ma, keď ma pochvália.

• Z literárnych a vydavateľských kruhov už roky počúvame najrôznejšie prognózy, týkajúce sa vývoja čitateľského vkusu, knižnej produkcie, autorského smerovania... Takmer všetky vznikajú negatívne a takmer nikdy nesmerujú ku konkrétnemu riešeniu. Kde (v čom) vidíte vy Achillovu päť slovenskej literatúry a kultúry?

– To je veľmi komplikovane formulovaná otáz-

ka. Až som sa preľakol. Zdá sa, že narážate na to, že sa u nás viac píše ako číta. Pozrite sa, čítať sa treba učiť od malička. Niekomu stačí naučiť sa abecedu, niekto ide ďalej a bez čítania sa už nezaobíde. Dost' záleží nielen na povahe, ale aj na prostredí, v ktorom človek vyrastá. Ak sú zvyknutí čítať rodičia, je pravdepodobné, že to prejde aj na deti. A veľa robí škola. Takže, ak chcete, Achillovou päťou slovenskej kultúry je kultivovanie čitateľa.

• Aké knihy kultivovali a kultivujú vás ako čitateľa? Máte takú, ktorá vo vás zanechala obzvlášť hlbokú stopu?

– Bolo niekoľko kníh, po prečítaní ktorých som sa dlho nevedel spamätať. Jednou, mal som vtedy asi sedemnášť, bol *Zločin a trest*. Dost' ma poznačili knihy Ilfa a Petrova. Z našej literatúry *Prútené kreslá*, *Súkromie* či *Pomocník*.

Normálni ľudia sa navzájom nežerú. Sú kultúrne vybavení, a preto sa len nenávidia. Pravdaže, nenávisť je oveľa namáhavejšia ako ludožrúctvo.

• Ludvík Vaculík v jednej zo svojich kníh konštatuje, že literatúra dnes rada ťaží zo zlého – dobro nepriťahuje, nezaujima, nevytvára drámu. Súhlasíte s týmto názorom?

– Ale tak to bolo vždy. V divadle je to najviditeľnejšie. Spýtajte sa hercov, čo sa im lepšie hrá, či kladný hrdina, alebo zlosyn. Určite povedia, že zlosyn. Zlo je totiž veľmi príťažlivé a má nečakané podoby. Niekedy dokonca vyzera ako dobro.

• Mužskou autoritou bol pre vás – podľa vlastných slov – strýko Ernest Šmálik, herec zvolensského divadla. Kto bol a je tou literárnou (a prečo)?

– Ešte žije. Na budúci rok bude mať deväťdesiat. Je to brat mojej matky. On ma učil okrem iného aj čítať knihy. Vdačím mu za veľa. Každý chlapec potrebuje mať staršieho kamaráta, ktorý by ho trochu viedol. Strýko je odo mňa

starší o dvadsať rokov, ale bral som ho vždy skôr ako staršieho brata.

• Koncom 60. rokov ste boli jedným z trinástich šéfredaktorov *Infarktu*, prílohy mesačníka *Mladá tvorba* (ďalšími boli Tomáš Janovic, Július Satinský, Elo Havetta, Marián Labuda, Lubor Dohnal, Kornel Földvári, Igor Luther, Ján Melkovič, Ivan a Vlado Popovičovi, Marián Vanek a Vlado Bednár). Do *Mladej tvorby* vás v roku 1969 – čoby partiu mladých recesistov – prizval jej posledný šéfredaktor Ján Buzássy. Ako si na toto obdobie svojho (spolu)šéfredaktorovania spomínate?

– Bol to nápad Vlada Bednára a boli to krásne časy, aj keď sme tušili, že nebudú trvať dlho. Začala sa normalizácia. Vlado raz dokonca zorganizoval namiesto honoráru večierok v bare Perugia, kde sme prvý raz v živote videli striptíz. Keď sa slečna vyzliekala, najviac sa hanbil práve Vlado. Ona to vycítila a keď si stiahla nohavičky, sadla si mu na kolená. Že bol v rozpakoch, je naozaj eufemizmus.

• V textoch – sčasti vytvorených spolu s Júliusom Satinským – zaciľujete pozornosť na mentalitu národa, na jej najrôznejšie polohy, podoby a prejavy. Čím vás ako autora-humoristu fascinuje slovenská mentalita?

– To, že „zaciľujeme“, je už výplod teoretizovania. My sme vždy chceli ľudí pobaviť, ale nie za každú cenu. Chceli sme docieľiť, aby sa smiali na tom, čo je smiešne nám. Teda nepodkladali sme sa im. A slovenská mentalita je vďačným zdrojom humoru. Tak ako každá ľudská mentalita. Dôležité je – dnes to vyznie veľmi aktuálne –, aby sa Slováci smiali zo seba a nie, povedzme, z Maďarov. Sebairónia je vyššie poschodie národného uvedomenia. Dnes by sa povedalo, že vyšší level.

• Nazdávate sa, že túto schopnosť si dokáže osvojiť každý človek?

– Nevie, či sa to dá naučiť. To musí vytrysknúť. Človek to musí mať v sebe. Nedá sa to, bohužiaľ, ani predstierať. Predstierať sa dá vážnosť, dokonca aj múdrosť. Sebairónia a humor nie.

• Už roky sa so železnou pravidelnosťou pripravate čitateľom časopisu *týždeň* prostredníctvom svojich fejtónov, plných postrehov a vtipných komentárov spoločenských a politických udalostí. Je vám bližšia rola ich pozorovateľa ako aktéra?

– Je to už desať rokov. A sám neverím, že som to dokázal. Ale baví ma to. Baví ma vidieť veci z nadhľadu. Mám niečo spoločné s tým Čumilom na korze, aj keď on sa díva z podhľadu. Ale možno to len tak vyzerá.

• Tvrdíte, že čím ste starší, tým ste spokojnejší. Sympatické vyhlásenie v dobe, keď sa stav vnútornej spokojnosti stáva – obzvlášť na Slovensku – synonymom outsiderstva. Cítite sa v tomto, prípadne aj inom zmysle, outsiderom?

– Nie je to prejav rezignácie. Som aj trochu zmierlivejší ako v mladosti. Nemám revolučné nálady. Ale najmä som zarytým odporcom negatívneho pohľadu na svet, toho večného frflania, nadávania, nespokojnosti, bedákania, pretože nič z toho nie je produktívne a len to kazí náladu tým, čo bedákajú, aj tým, čo to musia počúvať. Malo by to byť zakázané. A čo sa týka outsiderstva, vždy sme sa so Satinským cítili ako outsideri a vyhovovalo nám to. Keď stojíte bokom, môžete vidieť neuveriteľné veci.

• ... napríklad?

– Napríklad, aké je zábavné, keď sa niekto berie vážne.

Pripravila Jitka Rožňová
Foto Peter Procházka